

АЗИЯ АРЕНАСЫНДАҒЫ ШЫМКЕНТТІКТЕРДІҢ ЖЕҢІСТІ ЖОЛЫ

Шымкенттік саңлақтар Азия аренасында ел намысын абыроймен қорғап, Қазақстан қоржынына алтын, күміс және қола жүлделер қосты. Халықаралық спорт додаларында ел намысын қорғаған қазақстандық спортшылардың әрбір жеңісі – мемлекет спортының әлеуетін айқындайтын маңызды көрсеткіш.

Бұл ретте Шымкенттен шыққан саңлақтардың жетістігі айрықша. Жапонияда өтіп жатқан XX жазғы Азия ойындарында шаһар спортшылары каратэ, стенд ату және каноэде есу бағыттары бойынша жоғары нәтиже көрсетіп, ел қоржынына бір алтын, бір күміс және бір қола медаль салды.

Бұл жетістіктер бір күндік дайындықтың нәтижесі емес. Оның артында спортшының тынымсыз еңбегі, бапкерлердің кәсіби ізденісі, жүйелі жаттығу үдерісі және спортты дамытуға бағытталған мемлекеттік қолдау тұр.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев елімізде бұқаралық және жоғары жетістіктер спортын дамытуға, балалар мен жастардың спортпен тұрақты айналысуына жағдай жасауға, спорт инфрақұрылымын жетілдіруге және халықаралық аренада ел намысын қорғайтын спортшыларды қолдауға ерекше мән беріп келеді. Бұл бағыттағы мемлекеттік саясаттың негізгі мақсаты – спорттық резервті қалыптастырумен қатар, Қазақстанның әлемдік және құрлықтық жарыстардағы бәсекеге қабілеттілігін арттыру.

Шымкент спортшыларының Азия ойындарындағы нәтижесі осы бағыттағы жұмыстың нақты жемісін көрсетіп отыр.

ЕКІ ДҮРКІН АЗИЯ ЧЕМПИОНЫ

Шымкенттік каратэші Софья Берульцева Қазақстан құрамасының қоржынына Азия ойындарындағы төртінші алтын медальді салды. Кумитэ бағдарламасының 68 келіден жоғары салмақ дәрежесінде сынға түскен спортшы жарыс барысында қарсыластарының барлығын жеңіп, Азия ойындарының екі дүркін чемпионы атанды.

Софья Берульцеваның татамидегі жолы ширек финалдан басталды. Бұл кезеңде ол Сауд Арабиясының өкілі Дина Ахмед Мостафамен кездесіп, 9:6 есебімен жеңіске жетті.

Жартылай финалда шымкенттік спортшы Непал өкілі Арика Гурунгпен күш сынасты. Тартысты өткен бәсекеде Берульцева 2:1 есебімен басым түсіп, финалға жолдама алды.

Ал шешуші сында қазақстандық ка-

ратэші Тайланд спортшысы Манееван Буцуванмен кездесті. Финалдық бәсекеде Софья Берульцева қарсыласына еш мүмкіндік бермей, 8:0 есебімен айқын жеңіске жетті. Осылайша, шымкенттік спортшы Азия ойындарының чемпионы атағын екінші мәрте иеленді.

Берульцеваның бұл жетістігі кездейсоқ нәтиже емес. Ол бұған дейін Қытайдың Ханчжоу қаласында өткен XIX Азия ойындарында да 68 келіден жоғары салмақ дәрежесінде топ жарып, алтын медаль иеленген болатын.

Екі бірдей Азия ойындарында чемпион атану – спортшының тұрақты шеберлігі мен жоғары деңгейдегі дайындығын көрсететін маңызды нәтиже. Софья Берульцеваның жеңісі Шымкентте қалыптасқан каратэ мектебінің әлеуетін тағы бір мәрте танытты.

СТЕНД АТУДАҒЫ КҮМІС ЖҮЛДЕ

Азия ойындарында Шымкент спортының қоржынына тағы бір жүлдені стенд атушы Зоя Пискун қосты. Қазақстан әйелдер құрамасының сапында өнер көрсеткен шымкенттік спортшы «скит» жаттығуы бойынша командалық бәсекеде ел намысын қорғады.

Жалғасы 2-ші бетте

БИЗНЕС ПЕН МЕМЛЕКЕТ: АШЫҚ ДИАЛОГТАН НАҚТЫ НӘТИЖЕГЕ

Кәсіпкерлердің құқығын қорғау және бақылау-қадағалау жүйесін жетілдіру – экономикалық саясаттың маңызды бағыттарының бірі.

Шымкент қаласында бақылау-қадағалау органдарының бизнес-қоғамдастық алдында өткізетін Бірыңғай есеп беру күні өтті. Ашық пікір алмасуға арналған жиынға Шымкент қаласы әкімінің бірінші орынбасары Айдын Кәрімов, мемлекеттік органдардың, Өңірлік кәсіпкерлер палатасының және бизнес-қоғамдастықтың өкілдері қатысты.

Бірыңғай есеп беру күні Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2021 жылғы 25 мамырдағы №53 бұйрығына сәйкес жыл сайын қыркүйек айының соңғы бейсенбесінде өткізіледі. Бұл форматтың басты ерекшелігі – мемлекеттік бақылау мен қадағалау органдарының атқарған жұмысын бизнес өкілдеріне ашық баяндап, кәсіпкерлердің ұсыныстары мен проблемалық

мәселелерін тікелей тыңдауында.

Кездесудің негізгі мақсаты – кәсіпкерлердің құқықтық сауаттылығын арттыру, мемлекеттік бақылау және қадағалау саласындағы міндетті талаптарды түсіндіру, құқық бұзушылықтардың алдын алу және мемлекеттік органдар мен бизнес арасында тиімді кері байланыс қалыптастыру.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев өз Жолдаулары мен сөйлеген сөздерінде кәсіпкерлікті дамыту үшін қолайлы жағдай жасаудың, артық бюрократиялық кедергілерді азайтудың және бизнестің заңды мүдделерін қорғаудың маңызын үнемі атап келеді.

Бұл ұстаным мемлекеттік бақылау жүйесіне де жаңа талаптар қойып отыр. Яғни бақылаушы органның қызметі тек заң бұзушылықты анықтап, жауапкершілікке тартумен шектелмеуі тиіс. Оның маңызды міндеттерінің бірі – құқық бұзушылықтың

алдын алу, кәсіпкерге заң талаптарын түсіндіру және бизнестің заң аясында жұмыс істеуіне жағдай жасау.

Осы тұрғыдан алғанда, Бірыңғай есеп беру күні – бақылау-қадағалау жүйесінің ашықтығын қамтамасыз ететін маңызды алаң. Мұнда кәсіпкерлер өздерін толғандырган мәселелерді мемлекеттік органдарға тікелей жеткізіп, нақты түсініктеме ала алады.

Шымкент – кәсіпкерлік белсенділігі жоғары ірі қалалардың бірі. Мұнда шағын және орта бизнес өкілдері сауда, қызмет көрсету, өндіріс, құрылыс, ауыл шаруашылығы және басқа да салаларда еңбек етіп келеді.

Сондықтан бизнес субъектілерінің заңды құқықтарын қорғау, олардың мемлекеттік органдармен қарым-қатынасын жеңілдету және әкімшілік рәсімдердің ашықтығын қамтамасыз ету қаланың экономикалық дамуы үшін маңызды.

Жиында прокуратура ор-

гандарының, Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің, Өңірлік кәсіпкерлер палатасының және бақылау-қадағалау органдарының өкілдері баяндама жасап, өз салаларындағы жұмыстардың нәтижелері туралы ақпарат ұсынды.

Кәсіпкерлер тарапынан да бірқатар мәселе көтеріліп, ұсыныстар айтылды. Мұндай пікір алмасудың құндылығы – проблеманың мемлекеттік орган кабинеттерінде ғана емес, тікелей бизнес өкілдерінің қатысуымен талқылануында.

Қазақстанда мемлекеттік бақылау жүйесін жетілдіру жұмыстары соңғы жылдары жүйелі сипат алып келеді. Тәуекелге негізделген бақылау тәсілдерін қолдану, цифрландыру, тексеру рәсімдерінің ашықтығын арттыру және кәсіпкерлердің құқықтарын қорғау – осы бағыттағы негізгі басымдықтардың қатарында.

Жалғасы 3-ші бетте

ЦИФРЛЫҚ ҚЫЗМЕТ: ШЫМКЕНТТЕ АІ-КЕҢСЕ АШЫЛДЫ

Жаңа форматтағы цифрлық кеңсе азаматтардың электронды мемлекеттік қызметтерді өз бетінше алуына және заманауи технологияларды меңгеруіне мүмкіндік береді. Цифрлық технологиялар қоғам өмірінің барлық саласына деңдеп еніп, мемлекеттік қызмет көрсету жүйесін де жаңа деңгейге көтеріп келеді. Бұрын белгілі бір анықтама немесе құжат алу үшін мекемеге баруға тура келсе, бүгінде көптеген қызметті смартфон немесе компьютер арқылы бірнеше минут ішінде алуға мүмкіндік бар. Алайда цифрлық сервистің қолжетімді болуы жеткіліксіз. Азамат оның мүмкіндіктерін дұрыс пайдалана білуі керек. Осы тұрғыдан алғанда, халықтың цифрлық сауаттылығын арттыру – цифрландыру үдерісінің маңызды бөлігі. Осы бағытта Шымкентте жаңа форматтағы АІ-кеңсе ашылды. Бұл – еліміздегі осындай бесінші цифрлық кеңсе. Жаңа нысанның ашылу рәсіміне Шымкент қаласының әкімі Ғабит Сыздықбеков пен «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ Басқарма төрағасы Арман Кенжеғалиев қатысты.

АІ-кеңсенің негізгі мақсаты – тұрғындарға цифрлық сервистерді тиімді пайдалануды үйрету, электронды мемлекеттік қызметтерді меңгеруіне қолдау көрсету және заманауи технологиялармен жұмыс істеу дағдысын қалыптастыру. Яғни жаңа кеңсе дәстүрлі түрде қызмет көрсететін мекемеден гөрі, азаматтың цифрлық мүмкіндіктерді өз бетімен игеруіне көмектесетін оқыту өрі практикалық алаң ретінде жұмыс істейді. Заманауи кеңседе экспресс-қызмет көрсету, цифрлық, сараптамалық және оқыту аймақтары қарастырылған. Келушілерге арналған демалыс орны да ұйымдастырылған. Мұнда азаматтардың цифрлық қызметтерді пайдалануына қажетті моноблоктар, жоғары жылдамдықты сканерлер және eGov GPT сервисі орнатылған ақпараттық экрандар бар. Бұл мүмкіндіктер тұрғындарға мемлекеттік қызметтерді тек маманның көмегімен алуға емес, қажетті операцияларды өз бетінше орындауға үйренуге жол ашады. АІ-кеңсенің басты ерекшеліктерінің бірі – құжаттандыру терминалы. Оның көмегімен азаматтар жеке куәлік немесе паспорт рәсімдеу қызметін өздігінен пайдалана алады. Бұл – мемлекеттік қызметтерді алуды жеңілдетумен қатар, азаматтардың цифрлық сервистермен жұмыс істеу тәжірибесін қалыптастыруға мүмкіндік беретін маңызды жаңашылдық. Цифрлық технологияның басты артықшылығы да осында. Азамат қажетті қызметті алу үшін уақытын үнемдеп, процестің белгілі бір бөлігін өзі басқара алады. Сонымен бірге мұндай жүйе тұрғындардың электронды қызметтерді пайдалануға деген сенімін арттырып, цифрлық ортаға бейімделуіне мүмкіндік береді. Кеңседе цифрлық сауаттылықты арттыруға арналған арнайы оқыту аймақтары жұмыс істейді. Мұнда тұрғындар электронды сервистерді пайдалану жолдарын тегін меңгеріп, қажетті цифрлық дағдыларын жетілдіре алады. Бұл әсіресе цифрлық технологияны күнделікті өмірінде толық пайдалана бермейтін азаматтар үшін маңызды. Өйткені мемлекеттік қызметтердің басым бөлігінің электронды форматқа көшуі адамның қарапайым цифрлық дағдыларды меңгеруін талап етеді.

Электронды үкімет порталын пайдалану, қажетті анықтаманы алу, цифрлық құжаттарды қолдану, онлайн өтініш беру және өзге де сервистерді меңгеру – қазіргі азаматтың күнделікті өміріне қажетті дағдылардың біріне айналды.

Жалғасы 3-ші бетте

Алаяқтықтың алдын алу, қаржылық сауаттылықты арттыру және заңсыз қаржы операцияларына жол бермеу – «Заң мен тәртіп» қағидатының маңызды бағыттарының бірі

Бүгінде цифрлық технологиялардың дамуы күнделікті өмірді жеңілдеткенімен, оның көлеңкелі тұстары да бар. Әсіресе интернет кеңістігінде алаяқтықтың жаңа тәсілдері пайда болып, азаматтардың қаржылық қауіпсіздігіне қатер төндіруде. Мұндай жағдайда жастардың қаржылық сауаттылығын арттырып, оларды күмәнді ұсыныстар мен заңсыз қаржы операцияларынан сақтандырудың маңызы арта түседі. Осы мақсатта Шымкент қаласының тоғыз жоғары оқу орнында бірінші курс студенттеріне арналған «Қаржылық қауіпсіздік» тақырыбында бір мезетте профилактикалық кездесу ұйымдастырылды.

Іс-шара «Заң мен тәртіп» қағидаты аясында өтіп, оған Шымкент қаласының Жастар ресурстық орталығы мен Шымкент қаласы бойынша Экономикалық тергеп-тексеру департаментінің мамандары қатысты. Жаңа ортаға бейімделіп, өз бетінше шешім қабылдай бастаған студенттер үшін мұндай кездесудің маңызы ерекше. Өйткені жоғары оқу орнына түскен жас үшін банк картасын пайдалану, онлайн сауда жасау, ақша аудару, жұмыс іздеу, түрлі қызметтерге төлем жасау сияқты қаржылық операциялар күнделікті өмірдің бір бөлігіне айналады. Ал қаржы мәселесіндегі тәжірибесіздік пен сақтықтың төмендігі алаяқтардың арбауына түсу қаупін арттыруы мүмкін.

Кездесудің басты мақсаты – жастарға қаржылық сауаттылықтың қарапайым әрі маңызды қағидаларын түсіндіру, интернет алаяқтықтан сақтандыру және заңсыз қаржы схемаларына араласып кетудің алдын алу. Мамандар қазіргі кезде жиі кездесетін алаяқтық тәсілдеріне тоқталып, жастарға сақтық шараларын түсіндірді. Атап айтқанда, интернеттегі күмәнді ұсыныстар, жалған жұмыс орындары, қаржылық пирамидалар, инвестиция ретінде ұсынылатын күмәнді жобалар және бөтен адамдардың есепшоттары арқылы ақша аудару сияқты әрекеттердің қауіптілігі айтылды.

Мұндай жағдайда кез келген қаржылық ұсынысқа бірден сенбей, оның заңдылығын тексеру маңызды. Әсіресе әлеуметтік желілерде жоғары табысқа қысқа мерзімде қол жеткізуді уәде ететін жарнамаларға ерекше сақтықпен қараған жөн. Қаржы саласындағы мамандардың айтуынша, адам өз банк картасын немесе шотын бөгде адамның пайдалануына берген кезде оның қандай операцияларға қолданылатынын толық бақылай алмауы мүмкін. Сондықтан жеке қаржылық деректерді қорғау – қауіпсіздіктің басты шарттарының бірі.

Дроппер деп өз банк шотын, картасын немесе басқа да қаржылық құралдарын үшінші тұлғаларға беріп, олардың көмегімен ақша аударымдарын өткізуге қатысатын адамды атайды. Жастар кей жағдайда мұндай әрекетті «оңай ақша табудың» бір жолы ретінде қабылдауы мүмкін. Алайда өз есепшотын бөгде адамның қаржылық операцияларына пайдалануға беру құқықтық салдарға әкелуі ықтимал. Сондықтан

ҚАРЖЫЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК – ЖАСТАР НАЗАРЫНДАҒЫ МАҢЫЗДЫ МӘСЕЛЕ

мамандар студенттерге банк картасын, есепшотын, интернет-банкінгіге кіру деректерін, құпия кодтарын және басқа да қаржылық мәліметтерін бөгде адамдарға бермеуді ескертті.

Бұл ретте «қартанды уақытша пайдалана тұрайын», «ақша түседі де, қайта аударасың», «комиссиясын өзің аласың» деген сипаттағы ұсыныстарға да мұқият болған жөн.

Кездесу барысында мамандар қаржылық пирамидалардың негізгі белгілерін түсіндірді. Мұндай схемаларда көбіне қысқа мерзімде мол табыс табуға уәде беріліп, жаңа қатысушыларды тартуға басымдық беріледі. Сондықтан студенттерге кез келген инвестициялық ұсынысты жан-жақты тексеру, ұйымның заңды мәртебесіне назар аудару, келісімшарт талаптарын оқып шығу және түсініксіз қаржылық операцияларға қатыспау жөнінде кеңестер берілді. Жастардың қаржылық сауаттылығын арттырудың маңызы осында. Өз қаржысын басқаруды білетін, құқықтары мен міндеттерін түсінетін азамат күмәнді ұсынысты дер кезінде байқап, тәуекелді әрекеттен бас тарта алады.

Іс-шара барысында сөз алған Шымкент қаласы бойынша Экономикалық тергеп-тексеру департаментінің ресми өкілі Аружан Әлжан жастардың құқықтық және қаржылық сауаттылығын арттырудың маңызын атап өтті.

– Жастар өз құқықтарын білуі керек, сонымен қатар өзгенің құқығын құрметтеуі қажет. Қазіргі заманғы алаяқтық түрлерінен, дропперліктен, қаржылық пирамидалардан аулақ болған жөн. Ол үшін жастар қаржылық тұрғыдан сауатты әрі жан-жақты болуы керек, – деді ресми өкіл. Оның айтуынша, мұндай түсіндіру кездесулерін бір апта бойы өткізіп, шамамен 18 мың бірінші курс студентін қамту жоспарланып отыр.

Бұл – профилактикалық жұмыстың ауқымын көрсететін маңызды көрсеткіш. Себебі қаржылық қылмыспен күрестің бір бағыты құқық бұзушылық орын

алғаннан кейін шара қолданы болса, екінші әрі маңызды бағыты – оның алдын алу.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев қоғамда заң үстемдігін қамтамасыз ету, азаматтардың құқықтық мәдениетін арттыру және құқық бұзушылықтың алдын алу мәселелеріне тұрақты түрде назар аударып келеді.

«Заң мен тәртіп» қағидаты да қоғам мүшелерінің құқықтық сауатын арттыруды, заң талаптарын сақтау мәдениетін қалыптастыруды көздейді. Бұл ұстаным жастар ортасында ерекше мәнге ие. Өйткені құқықтық сауаттылық тек

заң талаптарын білумен шектелмейді. Ол адамның өз әрекетінің салдарын түсінуінен, өзгенің құқығына құрметпен қарауынан және күмәнді жағдайларда заңды жолды таңдауынан көрінеді. Қаржылық қауіпсіздік те осы мәдениеттің бір бөлігі. Жеке деректерді қорғау, банк картасын қауіпсіз пайдалану, күмәнді сілтемелерге өтпеу, белгісіз адамдардың қаржылық ұсыныстарына сенбеу, заңсыз ақша айналымына араласпау – әр азамат блуге тиіс қарапайым қағидалар.

Кездесу барысында студенттер мамандарға өздерін толғандырған сұрақтарын қойып, нақты жауаптар алды. Әсіресе интернет арқылы жұмысқа орналасу, банк картасын пайдалану, инвестициялық ұсыныстардың заңдылығын тексеру, әлеуметтік желідегі жарнамалардың шынайылығын анықтау және күмәнді қаржылық операцияларға қатысты мәселелер кеңінен талқыланды. Мұндай ашық диалогтың ерекшелігі – жастар өздерін қызықтырған нақты жағдайларды мамандардан сұрап, тиісті түсініктеме алды.

Қазіргі цифрлық ортада қаржылық сауаттылықты арттыру бір реттік түсіндіру шарасымен шектелмеуі тиіс. Бұл бағыттағы ақпараттық-профилактикалық жұмыстар тұрақты жүргізілген жағдайда ғана жастардың қаржылық қауіпсіздік мәдениетін қалыптастыруға мүмкіндік молаяды. Бүгінгі студент – ертеңгі маман, кәсіпкер, отбасы мүшесі және қоғамның белсенді азаматы. Сондықтан оның қаржылық шешімдерді сауатты қабылдауы тек жеке басының қауіпсіздігіне емес, жалпы қоғамның экономикалық тұрақтылығына да әсер етеді. Осы тұрғыдан алғанда, Шымкентте тоғыз жоғары оқу орнында басталған түсіндіру жұмыстарының маңызы зор. Негізгі мақсат – жастарды қорқыту емес, керісінше, қаржылық қатерді ерте танып, заңды әрі қауіпсіз шешім қабылдай алатын азамат қалыптастыру.

Қаржылық қауіпсіздік – тек ақшаны қорғау емес. Ол – өз құқығыңды, жеке дерегіңді және болашағыңды қорғау.

АЗИЯ АРЕНАСЫНДАҒЫ ШЫМКЕНТТІКТЕРДІҢ ЖЕҢІСТІ ЖОЛЫ

Оның құрамында Алматы облысының спортшысы Әсем Орынбай және Астана қаласының өкілі Адель Садақбаева да болды. Қазақстандық үштік іріктеу кезеңінің қорытындысы бойынша 274 ұпай жинап, күміс жүлдеге ие болды. Бірінші орын 287 ұпай жинаған Қытай құрамасына бұйырса, Үндістан командасы 266 ұпаймен үшінші орынға тұрақтады.

Бұл нәтиже Қазақстанның стенд атудан әйелдер құрамасының Азия деңгейіндегі бәсекеге қабілеттілігін көрсетті. Ал Зоя Пискунның жүлдесі Шымкент спортшыларының мергендік бағыттағы шеберлігін айшықтай түсті.

Биылғы Азия ойындарында стенд ату және нысана көздеу спорт түрлерінен 35 елдің 461 спортшысы бақ сынауда. Қазақстан құрамасының сапында осы спорт түрлері бойынша Шымкент қаласының 14 спортшысы ел намысын қорғап жатыр. Бұл көрсеткіштің өзі шаһарда спорттың жекелеген бағыттарымен қатар, олимпиадалық спорт түрлеріне де жүйелі түрде көңіл бөлініп келе жатқанын аңғартады.

АҒАЙЫНДЫ ЕМЕЛЬЯНОВТАРДЫҢ КЕЗЕКТІ ЖҮЛДЕСІ

Шымкенттік спортшылар каноэде есу бәсекесінде де жүлдесіз қалған жоқ. Ағайынды Сергей және Тимофей

Емельяновтар Қазақстан құрамасының сапында 500 метр қашықтықтағы жұптық каноэ жарысының А финалында қола медаль иеленді. Шымкенттік спортшылар мөреге 1:44.972 нәтижесімен үшінші болып жетті. Ағайынды Емельяновтар үшін бұл – Азия ойындарындағы кезекті жүлде. Олар бұған дейін Ханчжоуда өткен XIX Азия ойындарында да жоғары нәтиже көрсеткен болатын. Сол додада Сергей Емельянов жұптық сында алтын медаль иеленсе, Тимофей Емельянов жекелей сында қола жүлдеге қол жеткізген. Ал 500 метр қашықтықтағы жұптық каноэ жарысында ағайындылар күміс медаль жеңіп алған еді. Жапониядағы кезекті додада қола жүлдені қоржынға қосу арқылы олар Азия ойындарындағы

жүлделер санын арттыра түсті.

Бұл – спорттағы сабақтастықтың жарқын көрінісі. Жоғары деңгейдегі жарыстарда тұрақты нәтиже көрсету үшін спортшыдан тек физикалық дайындық емес, тәжірибе, психологиялық төзімділік және кәсіби шеберлік талап етіледі.

ЖЕТІСТІКТІҢ АРТЫНДА – ЖҮЙЕЛІ ЖҰМЫС

Шымкенттік үш спортшының үш түрлі спорт түрінен жүлде алуы қаланың спорттық әлеуетінің ауқымын көрсетеді. Бірі – татамиде, екіншісі – ату алаңында, үшіншісі – суда өз шеберлігін дәлелдеді. Бұл жетістіктерді тек жеке спортшылардың жеңісі ретінде қабылдау аздық етеді.

Оның астарында спорттық резервті даярлау, жаттықтырушылар еңбегі, спорт мектептерінің жұмысы, жарыс тәжірибесін арттыру және жас спортшыларды жоғары деңгейдегі бәсекеге дайындау секілді жүйелі үдерістер жатыр.

Мемлекет басшысы да спорт саласын дамыту мәселесінде бұқаралық спортты кеңейту мен жоғары жетістіктер спортын қолдаудың өзара сабақтастығына назар аударып келеді. Себебі халықаралық аренада ел намысын қорғайтын чемпиондардың негізі – балалар мен жасөспірімдер спорты. Осы тұрғыдан алғанда, Софья Берульцева, Зоя Пискун, Сергей және Тимофей Емельяновтардың жетістігі жас буын үшін

маңызды үлгі бола алады. Олардың халықаралық аренадағы нәтижелері спортпен айналысудың, табандылық пен тәртіптің, мақсатқа жүйелі түрде ұмтылудың нақты нәтижесін көрсетеді.

Азия ойындарындағы бұл нәтижелер Шымкенттің спорттық әлеуетін тағы бір мәрте танытты. Бір қала атынан шыққан спортшылардың әртүрлі спорт түрінен Азия ойындарының тұғырына көтерілуі – шаһардағы спорт қозғалысының кең ауқымын аңғартатын көрсеткіш.

Софья Берульцева ел қоржынына алтын медаль салып, Азия ойындарының екі дүркін чемпионы атанды. Зоя Пискун Қазақстан әйелдер құрамасының сапында күміс жүлдеге қол жеткізді. Ал ағайынды Емельяновтар каноэде есуден қола медаль иеленді.

Үш жүлденің әрқайсысының артында – маңдай тер, үздіксіз жаттығу, бапкер еңбегі мен ел сенімі бар.

Ең бастысы, мұндай жеңістер спорттық жетістіктің шеңберінен шығып, жас ұрпақты отаншылдыққа, тәртіпке, еңбекқорлыққа және салауатты өмір салтына тәрбиелеудің маңызды құралына айналады.

Шымкенттік саңлақтардың Азия аренасындағы жеңісті жолы қала спортының әлеуеті жоғары екенін көрсетті. Ендігі міндет – осы жетістіктердің сабақтастығын қамтамасыз етіп, жаңа чемпиондар буынын қалыптастыру.

Өйткені бүгінгі чемпионның жеңісі – ертеңгі жас спортшының арманына жол ашатын үлкен өнеге.

Бетті дайындаған: Арайлым ӘБСАФАТ.

Сондықтан цифрлық сауаттылықты арттыруды тек техникалық дағды қалыптастыру деп қарастыруға болмайды. Бұл – азаматтың мемлекеттік қызметтерге қолжетімділігін арттыратын маңызды фактор.

Қазақстанда цифрлық трансформация үдерісі жаңа кезеңге қадам басып отыр. Оның ішінде жасанды интеллект технологияларын мемлекеттік басқару мен қызмет көрсету жүйесіне енгізу мәселесіне де басымдық берілуде. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстанның цифрлық трансформациясын жеделдету, жасанды интеллекттің кеңінен қолдану және мемлекеттік қызметтердің тиімділігін арттыру қажеттігін бірнеше рет атап өтті. Бұл бағыттың түпкі мақсаты – технологияны технология үшін енгізу емес, оның нақты пайдасын азамат сезінуі. Осы тұрғыдан алғанда, AI-кеңсе жаңа технология мен адамның күнделікті қажеттілігін байланыстыратын алаңға айналады. «Мемлекеттік процестерді цифрландыру күнделікті жұмысымыздың қалыпты бөлігіне айналды. Мемлекет басшысы айқындаған стратегиялық басымдықтар аясында біз қызметтерді автоматтандыруға, азаматтардың барлық санатына қолжетімді әрі қолайлы орта қалыптастыруға басымдық беріп отырмыз», – деді «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ Басқарма төрағасы Арман Кенжеғалиев. Бүгінде технологияның дамуы өте жылдам. Бірнеше жыл бұрын күрделі болып көрінген цифрлық қызметтер қазір күнделікті қолданысқа еніп жатыр. Осыған байланысты мемлекет пен азамат арасындағы қарым-қатынастың жаңа форматы қалыптасуда. Қызметті жылдам әрі сапалы көрсету ғана емес, оны азаматқа түсінікті және қолжетімді ету де маңызды.

ЦИФРЛЫҚ ҚЫЗМЕТ: ШЫМКЕНТТЕ AI-КЕҢСЕ АШЫЛДЫ

Мұнда тұрғындар қажетті цифрлық қызметті алып қана қоймай, оны қалай пайдалануды үйренеді. Яғни азамат дайын қызметті тұтынушы ғана емес, цифрлық жүйені өз бетінше қолдана алатын белсенді пайдаланушыға айналады. Шымкенттегі жаңа цифрлық кеңсе – еліміз бойынша бесінші AI-кеңсе. Бұған дейін осындай кеңселер Астана қаласында, Түркістан және Ұлытау облыстарында ашылған. Жобаны

«Shymkent City Mall» сауда-ойын-сауық орталығының қолдауымен жүзеге асыруға мүмкіндік туды. Мемлекеттік корпорация мұндай кеңістіктер желісін еліміздің барлық өңірінде дамытуды жоспарлап отыр. Бұл бастама цифрлық мемлекеттік қызметтерді халыққа жақындатумен қатар, өңірлер арасында цифрлық сауаттылық деңгейін арттыруға мүмкіндік береді.

Цифрландырудың нәтижесі жаңа технологияның енгізілуімен ғана өлшенбейді. Оның нақты тиімділігі сол технологияны халықтың қаншалықты пайдалана алатынымен айқындалады. Сондықтан цифрлық сауаттылықты арттыру – мемлекеттік қызметтерді жетілдірудің маңызды бөлігі. Шымкентте ашылған AI-кеңсе тұрғындарға жаңа технологияны күнделікті өмірде қолдануға мүмкіндік беріп, цифрлық қызметтерді өз бетінше меңгеруге жағдай жасайды. Мұндай бастамалар уақыт өте келе азамат пен мемлекет арасындағы байланысты жеңілдетіп, мемлекеттік қызмет көрсету сапасын арттыруға ықпал етпек. Ең бастысы – технология адамға қызмет етуі керек. Ал азаматтың оны еркін әрі қауіпсіз пайдалана алуы – цифрлық қоғамға көшудің негізгі шарттарының бірі. Шымкенттегі жаңа AI-кеңсе осы мақсатқа бағытталған заманауи алаң ретінде қала тұрғындарының цифрлық мүмкіндіктерін кеңейте түседі.

Жұмыс сапары барысында «Шымкент сыра» ЖШС кәсіпорнының қызметі де назардан тыс қалған жоқ. Кәсіпорында 694 жұмыс орны құрылған. Өндірістік қуаты жылына 197,8 млн литрге дейін сыра және 130 млн литрге дейін алкогольсіз сусын өндіруге мүмкіндік береді. Кәсіпорынның өндірісті технологиялық жаңғыртуы, жаңа өндірістік мүмкіндіктерді пайдалану және өткізу нарықтарын кеңейту мәселелері талқыланды.

Қала басшысы өндірістік кәсіпорындардың тұрақты жұмыс істеуі жергілікті экономиканың дамуына, жаңа жұмыс орындарының ашылуына және салық түсімдерінің артуына ықпал ететінін атап өтіп, мемлекеттік бағдарламалар аясында қосымша қолдау шараларын қарастыруды тапсырды. Шымкенттегі аталған жобалардың әрқайсысы қаланың өлеуметтік-экономикалық дамуының нақты бір бағытын қамтиды. Бір жағынан, тұрғындар жаңа баспанамен қамтамасыз етілсе, екінші жағынан, цифрлық қызметтер қолжетімді болып, қоғамдық кеңістіктер жаңарып, инженерлік желілер жаңғыртылуда. Ал өндіріс орындарының дамуы жаңа жұмыс орындарын құруға мүмкіндік береді. Осының барлығы қала инфрақұрылымын жаңғыртып қана қоймай, тұрғындарға қолайлы орта қалыптастыруға бағытталған кешенді жұмыстың маңызын көрсетеді. Шымкенттің қазіргі даму кезеңінде негізгі басымдықтардың бірі – жүзеге асырылып жатқан жобалардың сапасы мен тиімділігін қамтамасыз етіп, олардың нақты нәтижесін қала тұрғындары сезінуіне жағдай жасау.

БИЗНЕС ПЕН МЕМЛЕКЕТ: АШЫҚ ДИАЛОГТАН НАҚТЫ НӘТИЖЕГЕ

(Жалғасы. Басы 1-бетте) Президенттің экономика ны өртараттандыру, жеке сектордың ролін күшейту және кәсіпкерлікті дамыту жөніндегі тапсырмалары да осы мақсаттармен сабақтас.

Мемлекет басшысы атап көрсеткендей, ел экономикасының тұрақты дамуы үшін мемлекет пен бизнесің өзара сенімі қажет. Ал сенім, ең алдымен, ашықтық пен заң үстемдігіне негізделеді.

Сондықтан кәсіпкер мемлекеттік органға келген кезде оның алдында қосымша кедергі емес, заң талаптарын түсіндіруге және мәселені шешуге дайын серіктес болуы маңызды. Бұл – мемлекеттік басқару мәдениетінің жаңа деңгейін қалыптастырудың бір көрінісі.

Бизнеске жағдай жасау тек мемлекеттік органдардың міндеті емес. Кәсіпкерлердің де заң талаптарын сақтап, қызметін ашық жүргізуі – ортақ жауапкершіліктің бір бөлігі.

Осы ретте Бірыңғай есеп беру күні екі тараптың да жауапкершілігін арттыруға ықпал етеді.

Мемлекеттік органдар өз қызметінің нәтижесі туралы есеп берсе, кәсіпкерлер заң талаптарын орындау барысында туындайтын мәселелерді ашық айтып, ұсыныстарын білдіреді.

Мұндай байланыс бақылаушы орган мен кәсіпкер арасындағы қарым-қатынасты «тексеруші – тексерілуші» қағидатынан «мемлекет – жауапты бизнес» форматындағы серіктестікке қарай өзгертуге мүмкін-

дік береді.

Бірыңғай есеп беру күнінің маңызы – оның бір реттік жиын болуында емес, кәсіпкерлер көтерген мәселелердің кейінгі жұмыста ескерілуінде.

Бизнес-қоғамдастықтың ұсыныстарын тыңдау, проблемаларды жүйелеу және олардың шешілу барысын бақылау – мемлекеттік органдар мен кәсіпкерлер арасындағы өзара байланыстың тиімділігін арттыра түседі.

Шымкенттегі кездесу де осы мақсатқа бағытталды. Ашық пікір алмасу барысында бақылау-қадағалау қызметінің нәтижелері талқыланып қана қоймай, кәсіпкерлердің құқықтық сауаттылығын арттыру, құқық бұзушылықтардың алдын алу және заңнаманы жетілдіру мәселелері көтерілді.

Қорыта айтқанда, мемлекет пен бизнестің арасындағы диалог неғұрлым ашық болған сайын, кәсіпкерлік орта да соғұрлым тұрақты қалыптасады. Ал тұрақты бизнес орта – жаңа жұмыс орындарының ашылуына, инвестицияның артуына және өңір экономикасының нығаюына жол ашады.

Сондықтан кәсіпкерлермен ашық диалог – жай ғана есеп беру форматы емес. Бұл – мемлекеттік саясаттың бизнестің нақты сұранысымен ұштасатын, өзара сенім мен жауапкершілікті қалыптастыратын маңызды тетік. Президент айқындаған экономикалық міндеттердің орындалуы да осындай нақты әрі нәтижелі өзара іс-қимылға тікелей байланысты.

ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫҚ ЖОБАЛАР ЖҮЙЕЛІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛУДА

Тұрғын үй, цифрландыру, абаттандыру, жылу жүйесін жаңғырту және өндірісті дамыту бағыттарындағы жұмыстардың барысы сараланды. Шымкент қаласының әкімі Ғабит Сыздықбеков жұмыс сапары барысында бірқатар әлеуметтік және инфрақұрылымдық нысандарды аралап, қала тұрғындарының тұрмыс сапасын арттыруға бағытталған жобалардың жүзеге асу барысымен танысты. Сапар барысында тұрғын үймен қамту, цифрлық қызметтердің қолжетімділігі, қоғамдық кеңістіктерді абаттандыру, коммуналдық инфрақұрылымды жаңғырту және өндіріс орындарын дамыту мәселелері қамтылды.

Жұмыс сапары аясында 30 отбасыға жаңа жалдамалы және кредиттік пәтерлердің кілті табысталды. Қайтпас және Асар-2 шағынаудандарындағы тұрғын үйлер «Отбасы банк» АҚ-тың «2-10-20» және «5-10-20» жеңілдетілген бағдарламалары арқылы берілді.

Жаңа баспанаға ие болғандардың қатарында көпбалалы және толық емес отбасылар, мүмкіндігі шектеулі азаматтар, жетім балалар мен бюджеттік ұйымдардың қызметкерлері бар. Бұл – әлеуметтік осал санаттағы азаматтарды тұрғын үймен қамту бағытындағы жүйелі жұмыстың бір көрінісі. Баспаналы болу – отбасының әлеуметтік тұрақтылығына ғана емес, оның болашаққа деген сеніміне де әсер ететін маңызды фактор. Қала әкімі «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ басқарма төрағасы Арман Кенжеғалиевпен бірге жаңа AI-кеңсенің ашылуына қатысты.

Заманауи кеңседе тұрғындарға мемлекеттік қызметтерді өз бетінше алуға, цифрлық сервистерді пайдалануға және қажетті кеңес алуға мүмкіндік қарастырылған. Мұнда цифрлық сауаттылықты арттыруға арналған оқыту алаңдары да жұмыс істейді.

Кеңседегі жаңа шешімдердің бірі – құжаттандыру терминалы. Оның көмегімен азаматтар жеке куәлік немесе паспорт рәсімдеу қызметін өз бетінше пай-

далана алады. Бұл мемлекеттік қызмет көрсету үдерісін жеңілдетіп қана қоймай, тұрғындардың цифрлық технологияларды күнделікті өмірде тиімді қолдануына жол ашады.

Қала әкімі цифрлық технологияларды енгізудегі басты мақсат – тұрғындарға қолайлы әрі түсінікті қызмет көрсету екенін атап өтті. Яғни цифрландыру тек технологиялық жаңарумен шектелмей, азаматтың уақытын үнемдеуге және мемлекеттік қызметтерді алу үдерісін жеңілдетуге бағытталуы қажет. Сапар барысында Қошқар ата өзенінің жағалауын абаттандыру жұмыстары да назарға алынды. Интернационал көшесінен Дулатов көшесіне дейінгі 4,7 шақырым аумақта ауқымды абаттандыру жүргізу жоспарланған.

Жоба аясында екі шомылу аймағын, төрт балалар алаңын және жаяу жүргіншілер жолын ретке келтіру, орындықтар мен жарықтандыру шамдарын орнату көзделген. Қала үшін Қошқар ата өзенінің табиғи және тарихи маңызы ерекше.

Әл-Фараби және Тұран аудандарында «Энергетикалық және коммуналдық секторларды жаңғырту» ұлттық жобасы аясында магистральдық жылу желілерін қайта жаңғырту жұмыстары қаралды. Жоба алты учаскені қамтиды. Оның екеуін биыл жаңарту жоспарланған. Коммуналдық инфрақұрылымды жаңарту – алдағы жылу беру маусымының тұрақты өтуін қамтамасыз етудің маңызды тетігі. Осыған байланысты қала әкімі тиісті сала басшыларына жұмыстарды белгіленген мерзімде жүргізіп, барлық нысанды жылу беру маусымы басталғанға дейін аяқтауды тапсырды.

кеңейту мәселелері талқыланды.

Қала басшысы өндірістік кәсіпорындардың тұрақты жұмыс істеуі жергілікті экономиканың дамуына, жаңа жұмыс орындарының ашылуына және салық түсімдерінің артуына ықпал ететінін атап өтіп, мемлекеттік бағдарламалар аясында қосымша қолдау шараларын қарастыруды тапсырды. Шымкенттегі аталған жобалардың әрқайсысы қаланың өлеуметтік-экономикалық дамуының нақты бір бағытын қамтиды. Бір жағынан, тұрғындар жаңа баспанамен қамтамасыз етілсе, екінші жағынан, цифрлық қызметтер қолжетімді болып, қоғамдық кеңістіктер жаңарып, инженерлік желілер жаңғыртылуда. Ал өндіріс орындарының дамуы жаңа жұмыс орындарын құруға мүмкіндік береді. Осының барлығы қала инфрақұрылымын жаңғыртып қана қоймай, тұрғындарға қолайлы орта қалыптастыруға бағытталған кешенді жұмыстың маңызын көрсетеді. Шымкенттің қазіргі даму кезеңінде негізгі басымдықтардың бірі – жүзеге асырылып жатқан жобалардың сапасы мен тиімділігін қамтамасыз етіп, олардың нақты нәтижесін қала тұрғындары сезінуіне жағдай жасау.

ЕҢБЕК НАРЫҒЫНДАҒЫ МҮМКІНДІК: 3 МЫҢНАН АСТАМ БОС ЖҰМЫС ОРНЫ ҰСЫНЫЛДЫ

Еңбек күні қарсаңындағы жәрмеңке жұмыс іздеушілерге нақты мүмкіндік ұсынып, өңірлер арасындағы еңбек мобильділігін арттыруға жол ашты. Еңбек – ел дамуының негізгі қозғаушы күші. Адамның тұрақты жұмыспен қамтылуы оның жеке табысына ғана емес, отбасының әл-ауқатына, қоғамдағы әлеуметтік тұрақтылыққа және мемлекеттің экономикалық әлеуетіне тікелей әсер етеді. Сондықтан азаматтарды жұмыспен қамту, жаңа жұмыс орындарын ашу, кәсіби біліктілікті арттыру және кәсіпкерлік бастамаларды қолдау – әлеуметтік-экономикалық саясаттың маңызды бағыттарының бірі. Қыркүйектің соңғы жексенбісінде аталып өтетін Еңбек күні қарсаңында Шымкентте осы бағыттағы ауқымды іс-шаралардың бірі – өңіраралық бос жұмыс орындары жәрмеңкесі өтті.

Жәрмеңкеге қаладағы 100-ден астам мемлекеттік және жекеменшік ұйым қатысты. Оның ішінде индустриалды аймақтарда жұмыс істейтін 20 кәсіпорын бар. Жұмыс іздеушілерге жалпы саны 3 100-ден астам бос жұмыс орны ұсынылды. Оның 2 мыңға жуығы тұрақты, 1 100-і уақытша жұмыс орындарын құрады. Бұл – еңбек нарығындағы сұраныстың бар екенін ғана емес, азаматтарға жұмыс берушімен тікелей байланыс орнатуға мүмкіндік беретін тиімді алаңдардың қажеттігін де көрсетеді.

Өңіраралық жәрмеңкенің ерекшелігі – оның тек Шымкент қаласындағы жұмыс орындарымен шектелмеуі. Іс-шараға Абай, Солтүстік Қазақстан, Ұлытау және Павлодар облыстарынан 20-дан астам делегация қатысты. Өңір өкілдері тұрғындарға бос жұмыс орындарын ұсынып қана қоймай, жұмысқа орналасу, ерікті түрде қоныс аудару және жұмыспен қамтуды қолдаудың қолданыстағы шаралары жөнінде кеңес берді.

Бір өңірде жұмыс күшіне сұраныс жоғары болса, екінші өңірде маман тапшылығы болуы мүмкін. Осындай жағдайда азаматтарға басқа аймақтардағы еңбек мүмкіндіктері туралы нақты ақпарат беру – жұмыссыздықты азайтып қана қоймай, еңбек ресурстарын тиімді бөлуге мүмкіндік береді.

Ең бастысы, мұндай жәрмеңкелерде жұмыс іздеуші бос орын туралы ақпаратты сырттай іздеп қана қоймай, жұмыс берушінің өкілімен тікелей сөйлесіп, қызметтің талаптарын, жалақысы мен жұмыс жағдайын нақтылай алады. Шымкентте жұмыспен

қамту бағытындағы жұмыстар жыл бойы жүйелі түрде жүргізілуде. Биыл қалада 31 398 адамды жұмыспен қамтуға жәрдемдесу шараларына тарту жоспарланған. 21 қыркүйектегі жағдай бойынша оның 26 412-сі тиісті шаралармен қамтылған. Сонымен қатар жоспарланған 9 446 жұмыс орнының 7 732-сі құрылды. Тұжырымдама мен даму бағдарламасы аясында жоспарланған 813 адам жұмысқа орналастырылды. Ал жеке бастамалар есебінен 6 919 адамды жұмыспен қамту жоспары толық орындалды. Бұл көрсеткіштер қаладағы еңбек нарығын тек дайын жұмыс орындарымен қамтамасыз етумен шектелмей, жаңа жұмыс орындарын құруға және азаматтардың жеке бастамаларын қолдауға бағытталғанын көрсетеді.

Қазіргі еңбек нарығында жұмыс орнының болуы жеткіліксіз. Жұмыс берушіге қажетті кәсіби дағды мен біліктіліктің болуы да маңызды. Осыған байланысты Шымкентте азаматтарды оқыту және кәсіби қабілетін арттыру бағытында да жұмыстар жүргізілуде.

Дағдыларды дамыту шараларына 4 149 адам қамтылды. Оның ішінде 450 адам жұмыс берушілердің өтінімдері негізінде оқуға жіберілсе, 160 азамат тікелей жұмыс орындарында білім алды. Бұдан бөлек, enbek.kz порталы арқылы 3 454 адам онлайн оқытуға қатысты. Кәсіби біліктілікті тану бағыты бойынша 85 азамат оқудан өтті.

Жұмыспен қамтудың тағы бір маңызды бағыты – азаматтардың кәсіпкерлік бастамаларын қолдау. Бүгінде осы бағыттағы шараларға 2 726 азамат тартылған. Оның ішінде 2 623 адам «Бастау Бизнес» жобасы аясында білім алды. Кәсіп бастауға ниетті азаматтардың білім алуы – бизнестің тұрақты дамуы үшін маңызды. Себебі кәсіпкерлік тек қаржыға емес, нарықты зерттеу, бизнес-жоспар жасау, қаржыны басқару және өнімді өткізу секілді практикалық дағдыларға да байланысты. Әлеуметтік осал санаттарға жататын азаматтарға 400 АЕК-ке дейінгі мемлекеттік гранттар қарастырылған. Биыл 400 адамға грант беру жоспарланып, қазіргі таңда оның 103-іне қаржылай қолдау көрсетілді. Мұндай шаралардың мақсаты – азаматтарды тек жұмыс іздеуші ретінде емес, өз кәсібін ашып, жаңа жұмыс орындарын қалыптастыра алатын экономикалық белсенді тұлға ретінде қолдау. Бүгінде субсидияланатын жұ-

мыс орындарына 3 229 азамат жолданған. «Жастар практикасы» бағдарламасы аясында 1 404 адам жұмысқа орналастырылса, «Қоғамдық жұмыстар» бағдарламасы бойынша 1 479 азамат жұмыспен қамтылды. Әсіресе жастар практикасының маңызы ерекше. Себебі оқу орнын жаңа бітірген жас маман үшін дипломнан бөлек, нақты еңбек тәжірибесінің болуы да маңызды. Ал алғашқы жұмыс тәжірибесі оның кейін тұрақты жұмысқа орналасуына мүмкіндік береді. Осы тұрғыдан алғанда, жастарды еңбек нарығына бейімдеу – ұзақ мерзімді жұмыспен қамту саясатының маңызды бөлігі.

Жұмыспен қамту шараларының түпкі нәтижесі – азамат-

тың тұрақты әрі табысты еңбек етуіне жағдай жасау. Биыл Шымкентте тұрақты жұмыс орындарына 11 427 адамды орналастыру жоспарланған. 21 қыркүйектегі жағдай бойынша 8 575 азамат тұрақты жұмысқа орналасқан. Бұл көрсеткіш еңбек нарығындағы нақты нәтижені көрсетеді. Дегенмен жұмыспен қамту шараларының тиімділігін бағалауда жұмысқа орналасқан азаматтардың саны ғана емес, олардың жұмысының тұрақтылығы, еңбек жағдайы, кәсіби өсу мүмкіндігі мен табыс деңгейі де маңызды. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев өз сөздерінде халықтың әл-ауқатын арттыру, азаматтарды өнімді жұмыспен қамту, жаңа жұмыс орындарын ашу және еңбек өнімділігін арттыру мәселелеріне басымдық беріп келеді.

Бұл міндеттерді жүзеге асыруда өңірлік еңбек нарығының мүмкіндіктерін тиімді пайдалану маңызды. Әсіресе өндіріс, өнеркәсіп, қызмет көрсету және кәсіпкерлік салаларындағы жаңа жобалардың іске қосылуы қосымша жұмыс орындарын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Шымкенттің индустриалды аймақтарындағы кәсіпорындардың жәрмеңкеге қатысуы да осы тұрғыдан маңызды. Себебі өндіріс орындарының дамуы жаңа жұмыс орындарымен қатар, білікті мамандарға деген сұранысты арттырады.

Шымкентте өткізілген өңіраралық бос жұмыс орындары жәрмеңкесі осы ұстанымның нақты көрінісіне айналды. Бір алаңда жүзден астам жұмыс берушінің бас қосуы, үш мыңнан астам бос жұмыс орнының ұсынылуы және бірнеше өңір өкілдерінің қатысуы – еңбек нарығындағы мүмкіндіктердің кеңейіп келе жатқанын көрсетеді. Бүгінде азамат үшін ең маңыздысы – өз қабілетіне сай жұмысты табу, ал жұмыс беруші үшін – білікті маманды тарту. Осы екі тараптың мүддесін тоғыстыратын тетіктерді жетілдіру жұмыспен қамту саясатының тиімділігін арттыра түседі. Еңбек нарығындағы басты міндет – кез келген жұмыс орнын ұсыну ғана емес, азаматқа тұрақты табыс пен кәсіби өсуге мүмкіндік беретін лайықты еңбек орнын табуға жағдай жасау. Шымкентте осы бағыттағы жұмыстар жалғаса бермек. Өйткені жұмыспен қамтылған азамат – отбасының әл-ауқатын қалыптастыратын негізгі күш қана емес, қаланың экономикалық дамуына үлес қосатын белсенді қоғам мүшесі.

Бетті дайындаған: Мақсат ТОҚСАНБАЙ

ТҰРҒЫН ТАЛАБЫ – БАСТЫ НАЗАРДА: ШЫМКЕНТТЕ ЖОЛ, КӨЛІК ЖӘНЕ ҚАУІПСІЗДІК МӘСЕЛЕЛЕРІ КҮШЕЙТІЛЕДІ

Қала әкімінің аппараттық кеңесінде тұрғындар өтініштері, ауыр жүк көліктерінің қозғалысы және ветеринариялық санитариялық қауіпсіздік мәселелері талқыланды.

Қаланың тұрақты дамуы ең алдымен тұрғындардың күнделікті өміріне тікелей әсер ететін мәселелердің қаншалықты жедел шешілетінімен өлшенеді. Жолдың жағдайы, инженерлік инфрақұрылым, қоғамдық көлік, абаттандыру, жер және тұрғын үй мәселелері – халықтың билікке жиі қоятын сауалдарының қатарында. Осы бағыттағы жұмыстар Шымкент қаласының әкімдігінде тұрақты бақылауда. Қала әкімі Ғабит Сыздықбековтің төрағалығымен өткен аппараттық кеңесте тұрғындармен көшпелі кездесулердің қорытындысы шығарылып, көліктік бақылау, ауыр жүк көліктерінің қозғалысын автоматтандыру және ветеринариялық-санитариялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері қаралды.

Биылғы үшінші тоқсанда Шымкентте тұрғындармен 20 көшпелі кездесу ұйымдастырылды. Оларға шамамен 2 мың азамат қатысып, 898 өтініш пен ұсыныс білдірген. Кездесулер барысында көтерілген мәселелердің басым бөлігі инженерлік және жол-көлік инфрақұрылымына қатысты. Сонымен қатар жер және тұрғын үй, абаттандыру, қоғамдық көлік, балалар ойын алаңдары, көріз жүйесі, жер учаскелерін заңдастыру және тұрғын үй кезегіне тұру мәселелері де тұрғындардың назарында болған. Бұл көрсеткіштер халықпен тікелей кездесудің маңызын аңғартады. Себебі көшпелі қабылдаулар кезінде тұрғындар мәселені тек жеткізіп қана қоймай, оның шешілу барысын жауапты мамандармен бірге талқылауға мүмкіндік алады. Жалпы, 2023–2026 жылдар аралығында қалада 227 көшпелі кездесу өткізіліп, 5,6 мың өтініш түскен. Оның 4 315-і немесе 77,1 пайызы орындалған. Қалған 1 285 өтініш бойынша тиісті жұмыстар жүргізілуде.

Бұл ретте әр өтініштің артында нақты адамның мәселесі тұрғанын ескеру маңызды. Сондықтан тұрғындармен жұмыстың нәтижелілігі тек қабылданған өтініштер санымен емес, олардың қаншалықты нақты әрі сапалы шешілгенімен бағаланады. Аппараттық кеңесте қаладағы көлік қозғалысының қауіпсіздігіне қатысты мәселелер де кеңінен талқыланды. Бүгінде Шымкентте 560 мыңнан астам автокөлік тіркелген. Оның 40 915-і – жүк көлігі. Көлік санының артуы жол инфрақұрылымына түсетін салмақты көбейтіп қана қоймай, ауыр жүк көліктерінің қозғалысын жүйелі бақылауды қажет етеді. Жыл басынан бері Көліктік бақылау инспекциясы 7,1 мың жүк көлігін тексерген. Нәтижесінде 2 871 өкімшілік хаттама толтырылып, 300,5 млн теңге көлемінде айыппұл салынған.

Қала аумағында ауыр жүк көліктерін бақылауға арналған үш автоматтандырылған өлшеу станциясы жұмыс істейді. Осы станциялар арқылы 1,8 мыңнан астам заң

бұзушылық анықталып, 1 245 нұсқама берілген. Салынған айыппұл көлемі 207 млн теңгені құрады. Жыл соңына дейін тағы алты автоматтандырылған өлшеу станциясын іске қосу жоспарланып отыр. Бұл жүйе ауыр жүк көліктерінің қозғалысын бақылауды күшейтіп, белгіленген талаптардың сақталуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар адам факторын азайтып, бақылаудың ашықтығын арттыруға бағытталған.

Қаладағы 14 карьерлік кәсіпорын бойынша жүргізілген рейдтер мен тексерулер барысында 613 жүк көлігі тексеріліп, 411 өкімшілік хаттама толтырылған. Нәтижесінде 30,7 млн теңге көлемінде айыппұл салынды. Алдағы кезеңде автоматтандырылған бақылау станцияларының желісін кеңейтіп, карьерлерге салмақ өлшейтін арнайы жабдықтар орнату көзделіп отыр. Мұндай шаралар ауыр көліктердің белгіленген талаптарды сақтауын бақылауға және жол инфрақұрылымына түсетін шамадан тыс салмақтың алдын алуға бағытталған. Бұл ретте бақылаудың мақсаты тек құқық бұзушылықты анықтап, айыппұл салумен шектелмеуі тиіс. Мамандардың мәліметінше, қаладағы эпизотиялық жағдай тұрақты. Жылдың сегіз айында 2 117 мемлекеттік қызмет көрсетіліп, жоспарлы және жоспардан тыс тексерулер қорытындысы бойынша 210 өкімшілік хаттама толтырылған. Заң бұзушылықтарға байланысты 9,4 млн теңге көлемінде айыппұл салынған. Бұл бағыттағы бақылаудың маңызы жоғары. Ішкі сауда нысандарын тексеру барысында талапқа сай құжаттары жоқ немесе белгіленген тәртіпті бұза отырып әкелінген 12 510 тауық жұмыртқасы және ветеринариялық құжаттары жоқ 15,7 келі шұжық өнімі анықталып, жойылды. Бұл фактілер бойынша 324 мың теңге көлемінде айыппұл салынды.

Сонымен қатар малды белгіленбеген орындарда союға қатысты 14 өкімшілік хаттама толтырылып, 692 мың теңге айыппұл өндірілді. Мұндай бақылау жұмыстарының түпкі мақсаты – кәсіпкерге айыппұл салу емес, санитариялық талаптардың сақталуын қамтамасыз ету және тұтынушы қауіпсіздігін қорғау.

Шымкентте қаралған мәселелердің барлығы «Заң мен тәртіп» қағидатымен тікелей сабақтас. Тұрғын өтінішіне жауап беру, жол қозғалысы талаптарын сақтау, ауыр көліктердің белгіленген нормадан артық жүкпен жүруіне жол бермеу, азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету – мұның бәрі қаладағы қоғамдық тәртіп пен азаматтардың қауіпсіздігіне қатысты. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев қоғамда заң мен тәртіпті қамтамасыз етудің маңызын бірнеше рет атап өтті. Бұл ретте заң талаптарын сақтау тек мемлекеттік органдардың міндеті емес, қоғамның әр мүшесіне ортақ жауапкершілік.

Тұрғынның мәселесін тыңдау – жұмыстың бастауы. Ал оны нақты шешу – мемлекеттік басқарудың басты нәтижесі.

ҚАНЫШ СӘТБАЕВТЫҢ АМАНАТЫН ОРЫНДАУ - ҰРПАҚ ПАРЫЗЫ

Биыл қазақтың ұлы ғалымы, академик Қаныш Имантайұлы Сәтбаевтың Қарсақбайда еңбек жолын бастағанына 100 жыл толып отыр.

Бір ғасыр бұрын Жосалы станциясынан Қарсақбайға жүк тасымалдаушыларға ілесіп жеткен жас инженер-геологтың бұл сапары кейін тұтас бір өңірдің, қала мен өндірістің тағдырын өзгерткен тарихи жолға айналды. Қаныш Сәтбаев Жезқазғанның әлемдегі аса ірі мыс кен орындарының бірі екенін ғылыми тұрғыдан дәлелдеп, қазақ геологиясының жаңа дәуірін бастады.

Ұлы ғалымның Қарсақбайдан басталған еңбек жолы бүгінде жалғасып келеді. Оның ғылыми болжамдары, зерттеулері мен «Үлкен Жезқазған» идеясы қазіргі Ұлытау өңірінің өндірістік және ғылыми болашағымен сабақтасып жатыр.

Бұл – жай ғана мерейтой емес. Бұл – өткенге көз жүгіртіп, бүгінгі жетістігімізді бағалап, болашаққа бағыт белгілейтін тарихи белес.

1926 жылы Томск технологиялық институтын тау-кен инженер-геологы мамандығы бойынша бітірген Қаныш Имантайұлы Сәтбаев сол жылы Қызылордаға келіп, одан Жосалы станциясына түседі. Жосалыдан Қарсақбайға жүк тасымалдаушыларға ілесіп жетеді. Сол сәттен бастап қазақ ғылымының тарихында жаңа кезең басталды деуге болады.

Жас инженердің Қарсақбайға келгендегі басты мақсаты – осы өлкенің жер қойнауын зерттеу, Жезқазғанның мыс қорының ауқымын анықтау болатын. Ол кейін өзінің бүкіл саналы ғұмырының үлкен бір бөлігін осы мақсатқа арнады.

Қаныш Сәтбаевты қазақтың, Жезқазғанның, Қарсақбайдың маңдайына жазылған дара тұлға деп есептеймін. Ол Орталық Қазақстанның қазба байлығын зерттеп қана қойған жоқ, оның болашағын алдын ала көре білді. Оның 15 жыл бойы осы жерде табан аудармай еңбек етуінің нәтижесінде Жезқазғанның аты әлемге танылды. Ұлы ғалымның көрегендігіне бүгінгі күн тұрғысынан қарағанда тіпті таңғаласың.

Танымал өлкетанушы Сүтемген Бүкіров өзінің «Біздің Қаныш Имантайұлы» естеліктер кітабында: «1936 жылдың жазы, маусым күндері әлі есімде. Біздің Жезқазғанда, ол уақытта Наушабай, Кеңгір деп аталатын жерде жеті киіз үй отыратын. Бір күні ауылға ақ брезентпен жабылған машина жетіп келді. Машинадан шыққан үш адам сол кездегі Қарсақбай мыс комбинатының бас геологы Қаныш Сәтбаев және Жезқазған мыс рудасы мен басқа да металдарын зерттеп жүрген геолог Саид Сейфуллин мен Василий Штифановтар еді. Киіз үйде отырғандағы әңгімені Сәтбаев бастап, былай деді: - Жуырдағы 7-8 жылда осы далада мыс қаласы Жезқазған салынады. Темір жол салынып, ол Жезқазғанды Қарағандыға қосатын болады. Кен байыту фабрикасы, металлургиялық зауыт, плотина саламыз, қалада мәдениет үйлері, асфальтталған көшелер, көптеген магазиндер, ауруханалар, мектептер мен балабақшалар болады. – Бәрекелді! - деп ақсақалдар қолдағандай болды. – Рахмет, Қанышжан-деп ақсақалдар мен жастар даладан тауып алған тастарын көрсетіп, беріп жатты. Қаныш олардың сыйына рахмет айтып, жүріп кетті», - деп жазды.

Өткен ғасырдың жиырмасыншы-отызыншы жылдары Қаныш Сәтбаевтің дала жұмыстарындағы жол серігі болған, көкірегі ояу, хат танитын Қарсақбай ауданының тұрғыны Жидебаев Күзеубай қарияны қасына ертіп Кеңгір және Сарысу өзендерінің бойын және Жетіқоңыр құмдарын аралайды. Қаныштың тапсырысы бойынша ауыл балалары тастар мен түрлі өсімдіктер жинап қоятын. Кезекті ауылға аялдағанда, киіз үйдің алдындағы ошақта жанып жатқан тезектің жалынына қарап Қаныш, осы төңіректе мыс кенінің бар екенін айтады. Күзеубай ақсақал: «Түйемойнақ, Сымтас, Жаманайбат, Талдысай, Жыланды жерлерінде мыс кені бар екенін болжаған Қаныш Сәтбаев қазақтың маңдайына Алланың берген сыйы» - деп отыратын жарықтық.

Қаныш Имантайұлы 1928 жылы жазған «Қарсақбай ауданы және оның болашағы» атты мақаласында Жезқазған ауданын әлемдегі мысқа бай аймақтардың бірі деп бағалады. Оның болашақта Оралдың қазыналы өлкесімен ғана емес, Американың мысты өңірлерімен де бәсекелесе алатынын жазды. Ол кезде бұл сөздер үлкен ғылыми болжам болатын. Бүгін сол болжамның шындыққа айналғанын көріп отырмыз.

Қаныш Сәтбаевтың тағы бір ғылыми еңбегінде Жезқазғанды табиғаттың әртүрлі байлықтары бір жерге шоғырланған жер шарындағы санаулы бақытты аудандардың бірі ретінде бағалағаны белгілі. Осының өзі оның Жезқазғанның болашағын қаншалықты терең түсінгенін көрсетеді. Ол Орталық Қазақстанның прогноздық металлогениялық картасын жасаған кезде Жезқазған өңірінің тек мысқа ғана бай емес екенін ғылыми тұрғыда дәлелдеді. Кен құрамында қорғасын, мырыш, алтын, күміс, кадмий, сурьма, селен, теллур, рений, осмий және басқа да көптеген химиялық элементтер бар екенін көрсетті. Яғни біз кейде «Жезқазғанның байлығы – мыс» деп қысқа қайырамыз. Шын мәнінде, Жезқазғанның жер

қойнауы әлдеқайда күрделі әрі бай. Сол себепті бүгінгі міндет – кеннен тек негізгі металды алып, қалғанын қалдық ретінде қарамау. Кен құрамындағы барлық құнды компонентті барынша өндіруіміз керек.

Ұлы ғалымның көрегендігіне бүгінгі күн тұрғысынан қарағанда тіпті таңғаласың. Кезінде Ұлыбританияның премьер-министрлері Уинстон Черчилль және Энтони Иден Қаныш Сәтбаевқа жоғары баға бергендерін тарихтан білеміз.

Еліміздің Президенті Қ.Тоқаев 2024 жылдың 12 сәуірінде Ақордада өткен Ғылым және технологиялар жөніндегі ұлттық кеңесте: «Дәл бүгін академик Қаныш Сәтбаевтың туғанына 125 жыл толды. Біз Ұлы Абайды қазақ руханиятының темірқазығы, Ахмет Байтұрсыновты Ұлт ұстазы дейміз. Ал Қаныш Сәтбаевты қазақ ғылымының атасы деуге болады. Қ.И.Сәтбаев-халқымыздың біртуар перзенті. Еліміз әлі күнге дейін оның ғылыми жаңалықтарының игілігін көруде» - деп қадап айтқан.

Менің мамандығым – металлург. Осы салаға 40 жылдан астам уақыт еңбек еттім.

1991 жылдан бастап Алматыдағы металлургия және байыту, геология ғылыми-зерттеу институттарымен, Қарағанды химия-металлургия институтымен тығыз байланыста жұмыс істедік. Ғалымдармен бірлескен зерттеулердің нәтижесінде Жезқазған мыс балқыту зауытының сирек металдар цехында өндірістік-тәжірибелік қондырғылар арқылы бірқатар құнды өнімдер алынды. 1991 жылы рений қышқылы өндірілді. 1992 жылы қорғасын суригі алынды. Ал 1995 жылғы 15 мамырда әлемде алғаш рет таза осмий-187 металы алынды.

1998 жылы таза рений өндірілді. Кейін рений мен осмийді өндіріс қалдықтарынан алудың жаңа технологиялары жасалды. 1998 жылы құрамында ренийі бар аммиак-сульфат ерітіндісінен осмий алу технологиясын зерттеу тақырыбында кандидаттық диссертация қорғадым. Ғылыми жұмыстар барысында Қазақстанның патенттеу органдарынан 16 авторлық куәлік алдым. Отандық және шетелдік басылымдарда 57 ғылыми мақала жарық көрді.

Мен мұны жеке жетістік деп қарамаймын. Бұл – Жезқазғанның ғылыми әлеуетінің нәтижесі. Ғалымдардың деректеріне сүйенсек әлемдегі жер қойнауындағы ренийдің 30%-ға жуығы және осмий-187 изотопының 99% Жезқазған мыс кенінің құрамында шоғырланған. Қазір рений мен осмий өндірісінің жағдайы қандай? - деген сұраққа жауап берер бұрын. Қ.Сәтбаевтың тапсырысы бойынша, оның серіктестері С.К.Калинин, Э.Е. Файн, Т.А.Кошкина, А.Жаминотар жезқазған мыс кенінің толық зерттей келіп, құрамында мыспен қатар рений мен осмий металдары бар жаңа минералды анықтайды. Жаңа минералды Жезқазғанның құрметіне - «Жезказганит» атайды.

Өкінішке қарай, соңғы жылдары бұл бағытта қиындықтар көбейді. Жезқазған мыс балқыту зауытының күкірт қышқылы цехының тозуы технологиялық газдарды толық қабылдап, өңдеу мүмкіндігін төмендетіп отыр. Соның әсерінен рений өндіру көлемі де азайды. Сондықтан менің негізгі ұсыныстарымның бірі – жаңа технологиямен салынатын күкірт қышқылы цехын тездетіп салу.

Екіншіден, құрамында мысы аз кендерді, байыту фабрикаларының пульпасын, шлактарды және басқа техногендік қалдықтарды қайта өңдеу қажет. Бүгінде «қалдық» деп жүрген дүниенің ішінде қаншама құнды металл болуы мүмкін. Бұл бағытта гидрометаллургияның мүмкіндігі өте жоғары. Біздің алдымызда үлкен мәселе тұр. Жер қойнауында құрамында мысы аз кендер өте көп. Бұрын ондай кен экономикалық тұрғыдан тиімсіз саналды. Бірақ технология дамып келеді.

2014 жылы Испанияның Севилья қаласында өткен халықаралық ғылыми конференцияға қатысып, сол маңдағы гидрометаллургия зауытының жұмысымен таныстым. Ол зауыт жылына шамамен 70 мың тонна шақпақ мыс және басқа құнды металдар өндіреді. Біздің де осындай тәжірибені зерттеп, жергілікті жағдайға бейімдеуіміз қажет. Сондықтан ғалымдар мен өндіріс орындары бірлесіп жұмыс істеуі керек. Кедей кенді де, өндіріс қалдықтарын да экономикалық тиімді өнімге айналдыру – болашақтың үлкен міндеті.

Ұлытау облысының геологиялық әлеуеті жоғары. Қаныш Сәтбаев өткен ғасырдың 30-жылдарында-ақ Жезқазған маңындағы Жаманайбат-1, Жаманайбат-2, Сымтас-1, Сымтас-2, Түйемойнақ, Жыланды, Тал-

Төлеген БҮКІРОВ,
*техника ғылымдарының кандидаты,
Қарағанды облысы және Жезқазған
қаласының Құрметті азаматы.*

биыл, араға 65 жыл салып, ҚР Ұлттық ғылым академиясы президиумының көшпелі отырысы Жезқазғанда өтті. Бұл – өте маңызды тарихи сабақтастық.

ҚР ҰҒА президенті Ақылбек Қажығұлұлы Күрішбаевқа Жезқазғанда осындай маңызды жиын өткізгені үшін алғысым шексіз. «Қуатты өңірлік ғылым – қуатты өңір» тақырыбындағы отырыста еліміздің әр аймағынан келген ғалымдар, ғылыми-зерттеу институттарының жетекшілері және Қытайдан келген ғалымдар баяндама жасады. Екі күн бойы пікір алмасулар жүріп, нақты ұсыныстар айтылды.

Ұлытау облысындағы геологиялық кластер базасында Форсайт-орталық ашу туралы меморандумға қол қойылды. Бұл – ғылым мен өндірісті байланыстыратын жаңа мүмкіндік.

Ғалым өндірістің нақты проблемасын білуі керек. Ал өндіріс ғылымның мүмкіндігін пайдалануы тиіс. Бүгінгі заман технологиялық жаңалықты талап етеді. Кен өндірудің өзі жеткіліксіз. Біз оны тиімді байытуымыз, металлургиялық процестерді жетілдіруіміз, сирек металдарды бөліп алуымыз, дайын өнім шығаруға дейін баруымыз керек.

Қазақстан тек шикізат экспорттайтын мемлекет болып қалмауы тиіс. Өзімізде жоғары қосылған құны бар өнім өндірсек, оның экономикалық тиімділігі әлдеқайда жоғары болады.

ҚР Ұлттық ғылым академиясы президиумының көшпелі отырысында төмендегідей ұсыныстар айттым:

Біріншіден, Жезқазған мыс балқыту зауытында жаңа технологиямен салынатын күкірт қышқылы цехын тездетіп салу қажет.

Екіншіден, құрамында мысы аз кендерді, байыту фабрикаларының пульпасын, шлак және басқа да техногендік қалдықтарды гидрометаллургиялық тәсілмен қайта өңдеу керек.

Үшіншіден, негізгі металдармен бірге жүретін ілеспе металдарды барынша өндіру қажет.

Төртіншіден, уран шикізатының құрамындағы сирек кездесетін металдарды өндіру мүмкіндігін зерттеу керек.

Бесіншіден, тозығы жеткен Балқаш мыс балқыту зауытының орнына заманауи технологияға негізделген жаңа өндіріс салу мәселесін қарастыру қажет.

Алтыншыдан, Жезқазғанда қорғасын-мырыш зауытын салу мүмкіндігін зерделеу керек.

Жетіншіден, өзіндік құны жоғары дайын бұйымдар өндірісін дамыту қажет.

Сегізіншіден, Ұлытау облысында геологиялық-барлау жұмыстарын қарқынды жүргізу керек.

Бұл ұсыныстардың әрқайсысы жеке мәселе болып көрінгенімен, барлығы бір мақсатқа – өңірдің тұрақты экономикалық дамуына бағытталған.

Тамыз айының 5-7 аралығында «Академик Қаныш Сәтбаевтың ізімен» атты тарихи-танымдық экспедиция ұйымдастырдық. Бұл идеяның негізгі мақсаты: – Қаныш Сәтбаевтың Қарсақбайдағы еңбек жолының 100 жылдығына байланысты оның жүріп өткен жолын қайта жаңғыртуды мақсат еттік. Экспедицияға еңбек ардагерлері, әдебиет пен мәдениет өкілдері, тарихш ы-өлкетанушылар, жастар, журналистер, кинооператорлар мен фототілшілер қатысты. Барлығы 25 адам алты автокөлікпен жолға шықты. 5 тамызда таңғы сағат 6-да Жезқазғаннан аттандық.

Қызылордаға барып, зиялы қауым өкілдерімен кездестік. Өбділдә Тәжібаев атындағы кітапханада Қаныш Сәтбаевтың өмір жолы, Қарсақбай мыс балқыту зауытының тарихы және Жосалы-Қарсақбай арасындағы көне керуен жолы туралы әңгіме өрбіді.

Жалғасы 8-ші бетте

ҚАЗАҚСТАНДА 2,66 ГВт ЖАҢА ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ҚУАТТЫ ІСКЕ ҚОСУ ЖОСПАРЛАНУДА

Қазақстанда электр энергиясының тапшылығын азайту мақсатында ағымдағы жылы жалпы қуаты шамамен 2,66 ГВт болатын жаңа және жаңғыртылған энергетикалық қуаттарды іске қосу жоспарланып отыр.

Жобалардың қатарында Алматыдағы екінші және үшінші жылу электр орталықтарын жаңғырту – тиісінше

557 және 544 МВт, Түркістан облысында 1000 МВт бу-газ қандырығын салу, Атырау жылу электр орталығында 59,6 МВт қуатты іске қосу және Текелі энергокешенінде 17 МВт жаңа қуат енгізу бар. Сонымен қатар жалпы қуаты 245,8 МВт болатын жаңартылатын энергия көздері нысандарын іске қосу көзделген.

Қызылорда облысында қазіргі уақытта 240 МВт бу-газ қандырығы іске қосылды. Бұдан бөлек, өңірде жалпы қуаты 212,6 МВт болатын жаңартылатын энергия көздерінің жеті жобасы жүзеге асырылды. Оның ішінде үш күн электр станциясының қуаты – 62,6 МВт, төрт жел электр станциясының қуаты – 150 МВт.

Жаңартылатын энергия көздері нысандарында өндірілген электр энергиясының көлемі 5,1 млрд кВт·сағатты құрады.

Энергетикалық қуаттарды ұлғайту және жаңартылатын энергия көздерін дамыту электр энергиясына өсіп отырған сұранысты қамтамасыз етуге және елдің энергетикалық жүйесінің тұрақтылығын арттыруға бағытталған.

О, ҚАЛА!

Тарихы тереңнен бастау алатын Жұмат Шанин атындағы театр – Оңтүстіктің мәдени өмірінде өзіндік орны бар өнер ордасы. Театр – тек көңіл көтеретін орын емес, қоғамдағы мәселелерді сахна арқылы жеткізіп, адам мен өмірді байланыстыратын мәдени ошақ. Осы тұрғыдан алғанда, Оңтүстіктің қара шаңырағы саналатын Жұмат Шанин атындағы облыстық академиялық қазақ драма театрының орны ерекше.

Биыл театр 98-маусымын үлкен ізденіспен бастады. Жаңа маусым шымылдығы композитор Ержан Серікбаевтың өмірі мен шығармашылығына арналған «О, қала» музыкалық драмасымен ашылды. Қойылымның мақсаты – сазгердің өмір жолын баяндаумен қатар, қазақ музыкасының алтын қорынан орын алған өндерін қайта жаңғыртып, шығармашылығын бүгінгі көрерменге таныстыру.

Спектакльдің авторы – Қазыбек Аманжол, қоюшы режиссері – Әли Бидахмет. Басты рөлдерді актер Бауыржан Сегізбаев пен актриса Ақмарал Сүлейменова сомдайды. Қойылым қазақтың екінші Шәмшісі атанған Ержан Серікбаевтың өнердегі жолы мен адамдық болмысынан сыр шертеді.

Оңтүстіктің тумасы, 70-тен астам танымал өннің авторы Ержан Серікбаевтың өмірден өткеніне биыл 15 жыл. Сазгердің өндері қазақ тыңдармандарына етене таныс. Сондықтан туған өлкесінің қара шаңырағы – Жұмат Шанин театрында оның өмірі мен өнеріне арналған спектакльдің сахналануы – композитор рухына көрсетілген құрмет.

Қойылымның ерекшелігі – композитор өмірін құрғақ деректермен емес, сахналық

көріністер арқылы ашуында. Оның көпшілікке таныс өндері жаңа режиссерлік шешіммен ұсынылып, музыкалық драманың негізгі желісімен сабақтасты. Осылайша сазгер мұрасы бүгінгі көрерменмен қайта қауышты.

Қойылымды дайындау барысында шығармашылық топ композитордың өмірі мен өнеріне қатысты деректер жинап, оны көзі көрген жандармен, достары және туыстарымен кездесіп, естеліктерін тыңдаған. Театр басшысы Дархан Байдилханұлы Балажановтың бастамасымен жүзеге асқан жоба өткенді еске алумен қатар, өнер мұрасын кейінгі ұрпаққа жеткізуді көздейді.

Сахнадағы актерлік ойын мен өн бірін-бірі толықтырып, қойылымның эмоционалдық әсерін күшейте түсті. Ержан Серікбаевтың өнерге деген махаббаты мен адамдық болмысы сахналық шешімдер арқылы көрініс тапты. «О, қала» көрерменді әсем өуенімен ғана баурап қоймай, адам тағдыры мен өнер туралы ойлануға жетелейді.

Театр – ұжымдық өнер. Әр қойылымның артында драматург, режиссер, актер, сценарист, суретші, композитор, хореограф, костюмер, гример, жарық беруші секілді көптеген маманның еңбегі жатыр. Шығармашылық топтың ауызбіршілігі мен тынымсыз еңбегінің нәтижесінде жаңа туынды көрерменге жол тартты.

Жұмат Шанин театрының 98-маусымын осындай мазмұнды музыкалық драмамен бастауы – өнерге деген құрметтің, өткенді бағалаудың және ұлттық мәдени мұраны жаңғыртудың жарқын көрінісі.

Бағила БАЙКӨБЕКҚЫЗЫ,

Ж. Шанин атындағы Шымкент қалалық академиялық қазақ драма театры мұражай меңгерушісі, өнертанушы

ЖАСТАРҒА АРНАЛҒАН ВИРТУАЛДЫ КЕҢЕСШІ ІСКЕ ҚОСЫЛДЫ

Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі жастарға арналған жасанды интеллект негізіндегі виртуалды кеңесші чат-ботын әзірледі.

Қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде қызмет көрсететін виртуалды кеңесшінің мақсаты – жастарға мемлекеттік қолдау шаралары, гранттар, жұмыспен қамту, білім алу, кәсіпкерлік және басқа да мүмкіндіктер туралы өзекті әрі түсінікті ақпарат ұсыну.

Чат-ботта жастарды қолдауға бағытталған 17 мемлекеттік бағдарлама қамтылған:

1. Tech Orda бағдарламасы;
2. «Отбасы банк» АҚ-ның жастарды қолдау бағдарламалары;
3. «Алғашқы жұмыс орны» жобасы аясындағы жұмыс орындары;
4. Жас ғалымдарға жыл сайынғы гранттар бөлу;
5. «Дипломмен ауылға» жобасы;
6. Әлеуметтік жұмыс орындары;
7. Жаңа бизнес-идеяларды іске асыруға арналған гранттар;
8. Жастар практикасы;
9. Қоғамдық жұмыстар;
10. Өңірлік кадр резервін қалыптастыру;
11. Президенттік жастар кадр резервін қалыптастыру;
12. Жас ғалымдарға арналған несие беру бағдарламасы;
13. «Мамандығым – болашағым» жобасы;
14. «Серпін» жобасы;
15. «Ұрпақтар келісімшарты» жобасы аясындағы жұмыс орындары;
16. «Тәуелсіздік ұрпақтары» гранттық жобасы;
17. «Дарын» мемлекеттік жастар сыйлығы.

Виртуалды кеңесші жастардың жеке сұра-

нысына сәйкес қажетті бағдарламаны жылдам табуға, мемлекеттік гранттар, стипендиялар, әлеуметтік қолдау, жұмыспен қамту, кәсіпкерлік және психологиялық көмек туралы ақпарат алуға мүмкіндік береді.

Telegram: https://t.me/Jastar_AI_bot

WhatsApp: <https://wa.me/77714066271>

Өзіңізге қажетті мемлекеттік қолдау тетіктері мен мүмкіндіктері туралы виртуалды кеңесшіден сұрап, жедел жауап алыңыз!

БАҚЫЛАУ-КАССА МАШИНАЛАРЫН ҚОЛДАНУ - САЛЫҚ КОДЕКСІНІҢ ТАЛАПТАРЫН САҚТАУ

Қазақстан Республикасының жаңа Салық кодексінде бақылау-касса машиналарын (БKM) қолданудың жалпы тәртібі белгіленген. БKM-ны заңнамада белгіленген талаптарға сәйкес қолдану ақшалай есеп айырысуларды дұрыс рәсімдеудің маңызды шарты болып табылады.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 110-бабына сәйкес, егер осы бапта өзгеше белгіленбесе, Қазақстан Республикасының аумағында ақшалай есеп айырысулар деректерді тіркеп-белгілеу және (немесе) беру функциясы бар, модельдері кассалық машиналар тізіліміне енгізілген бақылау-касса машиналарын міндетті түрде қолдана отырып жүргізіледі.

Сонымен қатар, Салық кодексінің 110-бабының 2-тармағында бақылау-касса машинасын қолданудан босатылатын тұлғалар мен жағдайлар

белгіленген. Атап айтқанда:

1. жеке тұлғалар;
2. жеке сот орындаушылары, адвокаттар және кәсіби медиаторлар;
3. қалалық қоғамдық көлікте билеттер бере отырып, тасымалдау бойынша халыққа қызмет көрсету бөлігіндегі тұлғалар;
4. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі;
5. екінші деңгейдегі банктер;
6. діни бірлестіктер;
7. ортақ пайдаланылатын телекоммуникациялар желісі жоқ жерлерде жүзеге асырылатын ақшалай есеп айырысуларды қоспағанда, Ұлттық пошта операторы;
8. арнаулы мобильді қосымша арқылы есеп айырысуды жүзеге асыратын тұлғалар.

БKM қолдану кезінде оның моделі кассалық машиналар тізіліміне енгізілген болуы және ақшалай есеп айырысуларды тіркеу мен деректерді беру заңнамада белгіленген талаптарға сәйкес жүзеге асырылуы қажет.

Бақылау-касса машиналарын қолдану талаптарын сақтау ақшалай есеп айырысулардың ашықтығын қамтамасыз етуге, салықтық өкімшілендіруді жетілдіруге және салық заңнамасының талаптарын орындауға ықпал етеді.

Осыған байланысты салық төлеушілер БKM-ны заңнамада белгіленген тәртіппен тіркеп, талаптарға сәйкес қолдануы, ақшалай есеп айырысу кезінде кассалық чекті беруі және БKM-ны қолдану тәртібін сақтауы қажет.

А.АБДУХАШИМОВ,
Туран ауданы бойынша Мемлекеттік кірістер басқармасы Салық төлеушілермен жұмыс бөлімінің бас маманы,
Ф.ПАЗЫЛБЕКОВА,
Туран ауданы бойынша Мемлекеттік кірістер басқармасы Салық төлеушілермен жұмыс бөлімінің бас маманы.

ХАБАРЛАНДЫРУ

Тапсырыс беруші «ОПТ ЮГ ТРЕЙД» ЖШС «Шымкент қаласы, Еңбекші ауданы Қаратөбе тасжолы көшесі 36Б мекенжайында орналасқан тұрмыстық химия өнімдерін өндіру кәсіпорыны» жобасы бойынша жария талқылау нысанында қоғамдық тыңдау өткізілетіні туралы хабарлайды. Жобалық құжаттама материалдары бірінғай экологиялық порталында ҰДБ ҚОЖК және ТР (<https://ndbecology.gov.kz>.) қолжетімді болады. Барлық ескертулер және ұсыныстар 07.10.2026ж бастап 5 жұмыс күні ішінде қабылданады. bgm-86@mail.ru тел:87079476947.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Заказчик ТОО «ОПТ ЮГ ТРЕЙД» сообщает, о проведении общественных слушаний в форме публичных обсуждений по проекту: «Цех по производству бытовой химии расположенного по адресу г.Шымкент, Енбекшинский район, ул.Каратюбинское шоссе 36 Б». Проектная документация доступно на едином экологическом портале проводится НБД СОС и ПР (<https://ndbecology.gov.kz>.). Все замечания и предложения принимаются с 07.10.2026г в течение 5 рабочих дней. bgm-86@mail.ru тел:87079476947.

ХАБАРЛАНДЫРУ

Тапсырыс беруші «Бекарыс Агрофуд» ЖШС «Қызылорда облысы, Жаңақорған ауданының Төменарық ауылдық округінде қосалқы гимараттары бар мал сою пунктін салу» жобасы бойынша жария талқылау нысанында қоғамдық тыңдау өткізілетіні туралы хабарлайды. Жобалық құжаттама материалдары бірінғай экологиялық порталында ҰДБ ҚОЖК және ТР (<https://ndbecology.gov.kz>.) қолжетімді болады. Барлық ескертулер және ұсыныстар 07.10.2026ж бастап 5 жұмыс күні ішінде қабылданады. bgm-86@mail.ru тел:87079476947.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Заказчик ТОО «Бекарыс Агрофуд» сообщает, о проведении общественных слушаний в форме публичных обсуждений по проекту: «Строительство убойного цеха для скота с вспомогательными зданиями в аульном округе Томенарық, Жанакорганском районе, Кызылординской области». Проектная документация доступно на едином экологическом портале проводится НБД СОС и ПР (<https://ndbecology.gov.kz>.). Все замечания и предложения принимаются с 07.10.2026г в течение 5 рабочих дней. bgm-86@mail.ru тел:87079476947.

Открылось наследство

*** Открылось наследство после смерти гр. Читилова Якова, умершего 24.07.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Сарыбаеву Т.М. г.Шымкент ул. Жибек жолы 37/1 тел. 8 701 747 62 24.

*** Открылось наследство после смерти гр. Мусаевой Минаята Зулбухаровны, умершей 16.08.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Боранбековой С.С. г.Шымкент Тамерлан.шоссе 43 Б. тел. 8 775 969 40 66.

*** Открылось наследство после смерти гр. Умиртаева Мамырали Абубакировича, умершего 13.04.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Исабековой Д.Д. г.Шымкент 15 мкр. ул. Шаяхметова 7 тел. 8 702 311 08 88.

*** Открылось наследство после смерти гр. Демченко Веры Николаевны, умершей 04.09.2010г. Наследникам обращаться к нотариусу Ескерову Т. г.Шымкент ул. Абая 11 тел. 8 701 505 88 98.

*** Открылось наследство после смерти гр. Калужный Кирила Николаевича, умершего 23.08.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Ескерову Т. г.Шымкент ул. Абая 11 тел. 8 701 505 88 98.

*** Открылось наследство после смерти гр. Абуова Талгата Болисовича, умершего 04.08.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Умирбековой М.А. г.Шымкент пр. Кунаева 59 тел. 8 707 447 87 15.

*** Открылось наследство после смерти гр. Исабаева Бахтияра Джумадиловича, умершего 14.08.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Танбергенову С.А. г.Шымкент мкр. Нурсат 39/1 тел. 8 777 686 66 13.

*** Открылось наследство после смерти гр. Бутанбаева Бахтияр Рахматуллаевича, умершего 30.05.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Альчикеновой Ж.С. г.Шымкент ул. Мадели кожа 1 Г. тел. 8 705 682 20 75.

*** Открылось наследство после смерти гр. Мамаева Талгата Жолдасбековича, умершего 20.05.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Салибековой А.Т. г.Шымкент ул. Рыскулова 30/2 тел. 8 701 777 24 86.

*** Открылось наследство после смерти гр. Абдусаттарова Омирали Турмахановича, умершего 06.04.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Танбергенову С.А. г.Шымкент мкр. Нурсат 39/1 тел. 8 777 686 66 13.

*** Открылось наследство после смерти гр. Утешова Айзады Беркинбайкызы, умершей 22.03.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Борыкбаевой А.М. г.Шымкент ул. Ильяева 29

тел. 8 701 427 47 72.

*** Открылось наследство после смерти гр. Медеуова Абдрахмана, умершего 28.03.2020г. Наследникам обращаться к нотариусу Жанузак Г.А. г.Шымкент ул. Аскарова 32-43 тел. 8 701 753 69 00.

*** Открылось наследство после смерти гр. Беляевой Нины Генриховны, умершей 30.06.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Назарбекову Р.С. г.Шымкент Асар-2 дом 12 Б. тел. 8 707 777 60 63.

*** Открылось наследство после смерти гр. Мусаева Аваза Ахатовича, умершего 15.05.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Ескерову Т. г.Шымкент ул. Абая 11 тел. 8 701 505 88 98.

*** Открылось наследство после смерти гр. Аликина Елены Владимировны, умершей 14.09.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Жуңсуповой А.А. г.Шымкент ул. Байтерекова 89 тел. 8 778 404 82 88.

*** Открылось наследство после смерти гр. Акилбекова Оразбая, умершего 29.03.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Сулеймен С.У. г.Шымкент мкр. Отырар 59-26 тел. 8 778 402 83 83.

*** Открылось наследство после смерти гр. Казиевой Кулханым, умершей 25.03.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Жанузак Г.А. г.Шымкент ул. Аскарова 32 тел. 8 701 753 69 00.

*** Открылось наследство после смерти гр. Абдусаттарова Баглан Аскарбековича, умершего 01.09.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Бурибаевой А.М. г.Шымкент ул. Тулеметова 85-4 тел. 8 707 720 82 87.

*** Открылось наследство после смерти гр. Дуйсебековой Дариых Абдираимкызы, умершей 08.08.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Жумабековой Э.Б. г.Шымкент ул. Рыскулова 80 тел. 8 707 848 38 58.

*** Открылось наследство после смерти гр. Григоровой Валентины Михайловны, умершей 14.08.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Кожановой Д.Р. г.Шымкент Тамерлан. шоссе 22.тел. 8 771 307 55 22.

*** Открылось наследство после смерти гр. Бакирова Султанбек Медеуовича, умершего 29.03.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Жанузак

Г.А. г.Шымкент ул. Аскарова 32 тел. 8 701 753 69 00.

*** Открылось наследство после смерти гр. Умирзахова Куттыбека Абиткановича, умершего 04.04.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Бабаевой Л.К. г.Шымкент ул. Желтоксан 20 Б. -111.

*** Открылось наследство после смерти гр. Чалагизова Мурата Хасановича, умершего 21.07.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Исабековой Д.Д. г.Шымкент мкр. 15. ул. Шаяхметова 7 тел. 8 702 311 08 88.

*** Открылось наследство после смерти гр. Бакбергенова Марик Маратовича, умершего 18.08.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Альчикеновой Ж.С. г.Шымкент ул. Мадели кожа 1 Г. тел. 8 705 682 20 75.

*** Открылось наследство после смерти гр. Есимова Бауыржана Ахметовича, умершего 11.07.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Альчикеновой Ж.С. г.Шымкент ул. Мадели кожа 1 Г. тел. 8 705 682 20 75.

*** Открылось наследство после смерти гр. Конысбекова Гани Серикбаевича, умершего 09.08.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Султанбекову Е.Т. г.Шымкент ул. Ильяева 4-41 тел. 8 701 718 10 49.

*** Открылось наследство после смерти гр. Абсатова Аманбая, умершего 03.06.2025г. Наследникам обращаться к нотариусу Сазанбаевой Р.Т. Туркестан.обл. г. Ленгер ул. Бектайулы 74 тел. 8 776 366 19 72.

*** Открылось наследство после смерти гр. Максудовой Аппак, умершей 13.03.2023г. Наследникам обращаться к нотариусу Оспановой А.Ж. г.Шымкент пр. Республики 21.34. тел. 8 707 616 49 34.

*** Открылось наследство после смерти гр. Хакимбекова Илхамжана, умершего 22.03.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Ирисметову Д.Б. г.Шымкент ул. Калдаякова 8-7 тел. 8 776 223 64 50.

*** Открылось наследство после смерти гр. Айтбаева Жанболата Жаксылыковича, умершего 20.09.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Налибаевой М.Б. г.Шымкент ул. Казбек би 32 А. тел. 8 705 770 83 70.

*** Открылось наследство после смерти гр. Отарбековой

Батпы, умершей 31.03.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Мешитбаевой З.Д. г.Шымкент ул. Мадели кожа 1 Г. тел. 8 771 383 43 47.

*** Открылось наследство после смерти гр. Турламбекова Амантая Кембаевича, умершего 09.07.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Боранбаевой А.С. г.Шымкент мкр. Достык дом 3260 тел. 8 700 157 75 05.

*** Открылось наследство после смерти гр. Иргешовой Мухабата Тажикуловны, умершей 18.07.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Дуйсембековой Ф.А. г.Шымкент ул. Елшибек батыра 88. тел. 8 702 146 22 74.

*** Открылось наследство после смерти гр. Жылыбаева Жаныбек Умиртаевича, умершего 08.07.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Жумабековой Э.Б. г.Шымкент ул. Рыскулова 80 тел. 8 707 848 38 58.

*** Открылось наследство после смерти гр. Сарсенбаевой Ханшой Аккозиевны, умершей 03.04.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Уалихановой Ж.А. г.Шымкент ул. Желтоксан 8 тел. 8 778 578 59 15.

*** Открылось наследство после смерти гр. Ермоленко Александра Ивановича, умершего 12.05.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Жандосовой Г.С. г.Шымкент ул. Байтурсынова 5,14.тел. 8 702 888 07 08.

*** Открылось наследство после смерти гр. Ахымбаевой Рахимы, умершей 23.01.2017г. Наследникам обращаться к нотариусу Куанышеву Ж.Ж. г.Шымкент пр. Республики 44-4 тел. 8 701 788 56 07.

*** Открылось наследство после смерти гр. Рысбергенова Гульзахире Абдимуталиевны умершей 26.07.2026 г. Наследникам обращаться к нотариусу Жанузак Г.А. г.Шымкент ул. Аскарова 32. тел. 8 701 753 69 00.

*** Открылось наследство после смерти гр. Куринбаева Пернебая Сидиковича, умершего 24.05.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Жандарбековой Н.Ж. г.Шымкент ул. Дулати 203/А. тел. 8 705 410 09 24.

*** Открылось наследство после смерти гр. Ешенкулова Бейбит Иманалыулы, умершего 02.09.2026г. Наследникам обращаться к нотариусу Рахымбаевой Г.А. г.Шымкент мкр. Карасу дом 4-28 тел. 8 702 234 46 62.

*** Открылось наследство после смерти гр. Асилбекова Замира, умершего 21.11.2022 г. Наследникам обращаться к нотариусу Диханбаеву А.С. г.Шымкент ул. Толеби 39/3 тел. 8 775 756 98 99.

Ликвидация

*** ТОО”Ainur stroi” объявляет о своей ликвидации БИН 260240003589, все претензии принимаются в течение 2 месяца со дня опубликования. Казахстан г. Шымкент мкр. Спортивный дом 17-10.

*** ТОО”OzErAy” объявляет о своей ликвидации БИН 230140042352, все претензии принимаются в течение 2 месяца со дня опубликования. Казахстан г. Туркестан ул. Кабанбай Батыра 22.

*** ТОО”ESGITN” объявляет о своей ликвидации БИН 260640008920, все претензии принимаются в течение 2 месяца со дня опубликования. Казахстан г. Алматы пр. Сейфуллина дом 498.

*** ТОО” Туркестан-Нур” объявляет о своей ликвидации БИН 210340030641, все претензии принимаются в течение 2 месяца со дня опубликования. Казахстан г. Туркестан ул. Казбек Би дом 293.

*** ТОО “Ясли сад “Жанали” объявляет о своей ликвидации БИН 211040030969, все претензии принимаются в течение 2 месяца со дня опубликования. Казахстан г.Туркестан ул. Саттарханова дом 12.

*** ТОО” Школа искусств” Жания”объявляет о своей ликвидации БИН 220240008631, все претензии принимаются в течение 2 месяца со дня опубликования. Казахстан г.Шымкент мкр. Нурсат пр. Назарбаева 20-5.

*** ТОО”Персия Глобал Транс” объявляет о своей ликвидации БИН 060840010462, все претензии принимаются в течение 2 мнсяца со дня опубликования. Казахстан г.Шымкент мкр.Карасу дом 27-1.

*** ТОО”The English Scool” БИН 210340005996, уведомляет об уменьшении размера уставного капитала, все претензии принимаются в течение 1 месяца со дня опубликования. Казахстан г.Шымкент мкр. Туркестан ул.Актас здание 29.

КӨҢІЛ АЙТУ

«Айғақ» республикалық газеті мен «Айғақ» телеарнасының ұжымы 2026 жылдың 24 қыркүйек күні «Хазар қорғаны-2026» теңіз күштерінің оқу-жаттығуы барысында қаза болған әскери қызметшілердің отбасы мен жақындарының қайғысына ортақтаса отырып қайғыра көңіл айтады.

АЙҒАҚ

Газет ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігінде, Ақпарат және мұрағат коми-тетінде 2010 жылдың 5 қаңтарда есепке қойылып, №10617-Г тіркеу куәлігі берілген.

Құрылтайшысы және меншік иесі «Айғақ»Медиа» ЖШС

Ұлжан КАСЫМЖАНҚЫЗЫ
НАУШАБАЕВА -
Бас редактор

Арайлым ӘБСАҒАТ -
журналист

РЕДАКЦИЯНЫ МЕКЕНЖАЙЫ:

160000, Шымкент қаласы, Ф. Іляев көшесі, 29.

E-mail: aigak@mail.ru www.aigak.kz

Жандос САҒЫНДЫҚОВ - Безендіруші

Мұхтар СЕРІКБАЕВ - Тарату бөлімі

Ұлжалғас САҒЫНДЫҚОВА - Жарнама

Мақаланың жариялану аясы төленген.

Журналистер: 8 (7252) 30-10-86,
Жарнама бөлімі тел: 8 (7252) 21-34-30,
Қаржы бөлімі тел: 8 (7252) 21-06-34 Факс: 30-07-25
Газетті тарату және жеткізу қызметі: 8 778 777 34 62

Газет тарайтын облыстар мен қалалар:

Астана, Ақмола, Алматы, Атырау, Ақтөбе, Ақтау, Ақсай, Батыс Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Солтүстік Қазақстан, Түркістан облысы, Жамбыл, Қызылорда, Қостанай, Көкшетау, Семей, Павлодар, Талдықорған, Қарағанды, Теміртау, Шымкент.

Жазылу
индексі

65836

16+

Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, «М-press» ЖШС-нің баспаханасында басылды. Шымкент қаласы, А.Байтұрсынов көшесі, 18.

Талсырыс: №-255
Таралымы: 5100

Нөмірдің кезекші редакторы - Әлия ҚҰРАЛБЕК

Редакция авторлар мақаласы мен көзқарасына, жарнама мазмұнына жауап бермейді. Автор қолжазбасы өңделмейді және кері қайтарылмайды. Көлемі үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.

«Айғақта» жарияланған материалдарды көшіріп немесе өңдеп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты алынып, газетке сілтеме жасалуы міндетті.

ХАБАРЛАНДЫРУ

Түркістан облысы Қазығұрт ауданындағы Ақтасты (1-учаске) және (2-учаске) кен орнының құм-қиыршықтас қоспасын өндіруге арналған тау-кен жұмыстарының жоспарларына әсер етуге экологиялық рұқсатты алуға арналған материалдарына (ҚОҚ, ҚОЭН, ҚББ, ӨЭББ, ҚОҚ іс-шаралар жоспары) ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдаулар өткізіледі. Тыңдауларды өткізу орны, күні және уақыты: Түркістан облысы, Қазығұрт ауданы, Қызылқия а.о., Қызылқия а., У.Сахов көшесі, 42 (әкім. ғим), 30.10.2026 ж. сағ. 15:00 және 15:30-да.

«Aqtas Mining» ЖШС, мекенжайы: Шымкент қ., Солтүстік-Батыс ш.а. 1223, БСН 180140031048, байл.тел.: +7 7782511101, kazhy_01@mail.ru. Кен орынның және әсер ету аймағының географиялық координаттары: 41қ 372 04,103, 69қ 262 00,003 ; 41қ 372 10,003 , 69қ 252 38,003

Материалдарды әзірлеуші: ЖК Сыдыкова Н., мекен-жайы: Шымкент қ., Қ.Төлеметов көш. 69/37-35, тел.: 87014438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru. Жобалық құжаттамамен танысу ndbecology.gov.kz, https://beta.egov.kz/memleket/entities/turkestan-tabigiresurstar?lanq=ru. қарауға және қосымша ақпаратты 87014438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru арқылы алуға болады. Онлайн қосылмаға сілтеме https://us04web.zoom.us/j/616-5408596?pwd=a100a3ROUGROUyM1x-ZDZtXJnTkNRUT09. Конференция идентификаторы: 616 540 8596. Кіру коды 123456.

Мүдделі жұртшылық қоғамдық тыңдауларға шығарылатын құжаттар бойынша және қоғамдық тыңдаулардың жарияланған хаттамасы бойынша жазбаша немесе электрондық нысанда “ТО TP және ТП РВ” ММ-не мына мекенжай бойынша өз ескертулері мен ұсыныстарын жібере алады: Түркістан қ., Жаңа қала ш.а. 32 көшесі, 20, a.erkebai@ontustik.gov.kz,тел.: 87253363845.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Проводятся общественные слушания в форме открытых собраний по материалу для получения экологического разрешения на воздействие по плану горных работ на добычу песчано-гравийной смеси месторождения Ақтасты (участок 1) и (участок 2) в Казыгуртском районе Туркестанской области (РООС НДВ, ПУО, ПЭК, ППМ).

Место, дата и время начала проведения: Туркестанская область, Казыгуртский район, Кызылкиянский с.о., с.Кызылкия, ул.У.Сахов, 42 (акимат), 30.10.2026 г., в 15:00 и 15:30 часов.

Инициатор намечаемой деятельности – ТОО «Aqtas Mining», адрес: г.Шымкент, мкр. Северо-Запад, 1223, БИН 180140031048, конт.тел.: +7 7782511101, kazhy_01@mail.ru. Географические координаты участка и территории воздействия: 41қ 372 04,103, 69қ 262 00,003 ; 41қ 372 10,003 , 69қ 252 38,003

Разработчик материалов: ИП Сыдыкова Н., адрес: г. Шымкент, ул.К.Тулеметова, 69/37-35, тел.: 87014438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru. С пакетом проектной документации можно ознакомиться на портале ndbecology.gov.kz, https://beta.egov.kz/memleket/entities/turkestan-tabigi-resurstar?lanq=ru. Доп. информацию можно получить по номеру и эл.адресу: 87014438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru. Ссылка на онлайн подключение https://us04web.zoom.us/j/6165408596?pwd=a100a3ROUGROUyM1x-ZDZtXJnTkNRUT09. Идентификатор конференции: 616 540 8596. Код доступа 123456.

Общественность и заинтересованная общественность может направить свои замечания и предложения в письменной или электронной форме по документам, выносимым на общественные слушания и по опубликованному протоколу общественных слушаний в ГУ «УПР и РП ТО» по следующим адресам: г.Туркестан мкр.Новый город, улица 32,20, a.erkebai@ontustik.gov.kz, тел.: 87253363845.

ҮЛКЕН ҚАЛАНЫҢ СУЫ

Кранды ашамыз — су бірден аға жөнеледі. Бірақ оның қайдан және қалай келетінін ойланып көрдіңіз бе?

Жауапты табу үшін кері бағытпен жүріп өтейік — пәтерден бастап су көзіне дейін. Күнделікті көзге үйреншікті судың ағынының артында күрделі технологиялық тізбек жатыр: су алу, залалсыздандыру, сорғы станциялары, қалалық желілер және автоматтандырылған бақылау.

ЖЕР АСТЫНДА

Шымкентте бес негізгі су алу нысаны жұмыс істейді: Бадам-Сайрам, Тассай-1, Тассай-2, Ақбай-Қарасу және Көмеш-Бұлақ. Қала үшін ауыз судың негізгі көздерінің бірі — Ақбай-Қарасу кен орны. Оның аумағында негізгі Ақбай-Қарасу су алу нысаны орналасқан. Бұл — жерасты суын ұңғымалар арқылы алып, қаланың сумен жабдықтау жүйесіне беретін ұңғымалар кешені.

Сорғы жабдықтарының көмегімен су ұңғымалардан жер бетіне көтеріледі. Датчиктер қысымды, берілетін судың көлемін және агрегаттардың жұмысын бақылап, ақпарат автоматтандырылған жүйеге түседі.

Алайда қалалық желіге жеткенге дейін су маңызды тағы бір кезеңнен өтуі тиіс.

Залалсыздандыру

Жер бетіне көтерілгеннен кейін су залалсыздандыру станциясына бағытталады. Мұнда Selcorerm электролиз қондырғылары қолданылады.

Залалсыздандыру ерітіндісін алу үшін таблетка түріндегі ас тұзы пайдаланылады. Түз ерітіндісі электролизден өтіп, нәтижесінде құрамында белсенді хлоры бар ерітінді түзіледі. Электролиз параметрлерін жүйе автоматты түрде бақылайды.

ҚЫСЫММЕН — ҚАЛАҒА

Залалсыздандырылғаннан кейін су II көтерілімдегі сорғы станциясына түседі. Оның міндеті — дайындалған суды қабылдап, оны диаметрі 900–1200 мм болатын үш су құбыры арқылы қысым-

мен қаланың су құбыры желісіне беру.

Шымкент төбелі жерде орналасқан. Сондықтан суды қаланың өртүрлі аудандарына және көпқабатты үйлердің жоғарғы қабаттарына жеткізу үшін қосымша қысым қажет. Оны III көтерілімдегі сорғы станциялары қамтамасыз етеді. Олар биіктік айырмаларын еңсеруге және сумен жабдықтаудың қажетті параметрлерін сақтауға мүмкіндік береді. Қала бойынша барлығы 296 қысым реттегіш орнатылған.

Инфрақұрылымның жұмысына «Су ресурстары – Маркетинг» ЖШС мамандары тәулік бойы бақылау жүргізеді. Орталық диспетчерлік қызмет жүйе параметрлерін нақты уақыт режимінде қашықтан бақылап, қажет болған жағдайда 210 су тарату торабы арқылы судың берілуін жедел реттейді.

СОҢҒЫ МЕТРЛЕР

Қалалық желілерден кейін су үйге кіреберіс арқылы ғимаратқа түседі, одан әрі үй ішіндегі құбырлар мен тік құбырларға беріледі. Көпқабатты үйлерде су әр қабатқа көтеріліп, ақырында пәтерге жетеді.

Суды ұтымды пайдалануды бақылау жасанды интеллект негізіндегі мониторинг жүйесі арқылы жүзеге асырылады. Ол 5 мыңнан астам су есептеу құралының — пәтерлік, көшелік және жалпыұйлік есептеуіштердің деректерін талдайды.

Тұрғын үшін осы күрделі технологиялық жол байқалмайды: кранды ашу жеткілікті. Алайда күнделікті көзге үйреншікті судың ағынының артында ауқымды инфрақұрылым мен мамандардың күн сайынғы еңбегі тұр.

Осы үйлесімді жүйенің арқасында шымкенттіктердің үйлерінде су тәулігіне 24 сағат, үздіксіз қолжетімді. Қала ұйықтап жатқанда да мамандар нысандардың жұмысын және желі параметрлерін бақылауды жалғастырып, қала тұрғындарын сенімді сумен жабдықтауды қамтамасыз етеді.

«Су ресурстары – Маркетинг» ЖШС-нің БАҚ бөлімі

ҚАНЫШ СӘТБАЕВТЫҢ АМАНАТЫН ОРЫНДАУ - ҰРПАҚ ПАРЫЗЫ

Биыл қазақтың ұлы ғалымы, академик Қаныш Имантайұлы Сәтбаевтың Қарсақбайда еңбек жолын бастағанына 100 жыл толып отыр.

(Жалғасы. Басы 5-бетте)

Сапарымызға Ұлыбританияның Қазақстандағы елшілігінің бірінші хатшысы Кэти Кеттелл және Шымкент шағарының «Айғақ» телерадио компаниясының өкілдері де қосылды.

Бұл – тарихымыздың өте маңызды бөлігі. Қаныш Сәтбаев 1926 жылы Жосалы станциясына келіп, одан Қарсақбайға жеткен. Біз сол тарихи жолдың ізін жаңғыртуды жөн көрдік. Жосалыдан Қарсақбайға қарай жүріп отырып, көне жол бойындағы бекеттерді белгіледік. Алғашқы Теректі бекеті Жосалыдан 27 шақырым жерде орналасқан. Сол жерге бекет атауы қашалып жазылған гранит тақта орнаттық. Жалпы 18 бекеттің орнына осындай ескерткіш тақталар қойылды. Бұл жұмыстардың болашақта тарихи-танымдық әрі туристік маршрут қалыптастыруға септігі тиеді деп ойлаймын.

Қаныш Сәтбаевтың өмірі – әрбір жасқа өнеге. Ол Қарсақбайға келген кезде бүгінгідей заманауи технология, зертхана, техника болған жоқ. Бірақ оның қолында білім болды. Ғылымға деген сенімі болды. Елге қызмет етуге деген үлкен жүрегі болды. Сондықтан бүгінгі жастарға айтарым – ғылымнан алыстамандар. Геологияны тандаған жас туған жердің әр тасының тарихын зерттеуге ұмтылсын. Металлург өндірістің мәселесін шешуге ұмтылсын. Ғалым өзінің жаңалығын өндірісте сынаудан қорықпасын. Ал өндіріс ғылымның жетістігін пайдаланудан тартынбасын.

Ұлытау өңірінің алдында үлкен мүмкіндіктер тұр. Жаңа кен орындарын ашуымыз керек. Металлургияны жаңғыртуымыз керек. Сирек металдарды игеруіміз керек. Өндіріс қалдықтарын қайта өңдеуіміз керек. Жоғары технологиялы өнім шығаруды жолға қоюымыз керек. Сонда ғана Қаныш Сәтбаевтың аманатына лайықты жауап бере аламыз. Меніңше, бүгінгі «Үлкен Жезқазған» – тек үлкен өндіріс пен үлкен қала емес. Ол – ғылыми орталығы бар, заманауи технологиясы бар, сирек металдарды өндіретін, шикізатты терең өңдейтін, жоғары қосылған құны бар өнім шығаратын, табиғатты қорғайтын индустриялық өңір болуы керек.

Қаныш Сәтбаевтың Қарсақбайдан басталған жолы – бір адамның еңбек жолы ғана емес. Бұл – қазақ ғылымының жолы. Бұл – Жезқазғанның жолы. Бұл – Ұлытаудың болашаққа бастар жолы.

Қ.Сәтбаевтың ең үлкен аманаты – туған жердің байлығын халық игілігіне пайдалану және оны көздің қарашығындай сақтау.

1961 жылы Жезқазғанда өткен ғылым академиясының көшпелі сессиясында ол жезқазғандықтарға ерекше сөз айтты. Ол осы дала байлығын дәлелдеу үшін, үлкен қала салу үшін бірге көптеген қиындықты жеңгендерін еске алып, Жезқазғанды көздің қарашығындай сақтауды сұрады. Сөзінің соңында біздің байлығымыз ұлан-ғайыр болғанымен, шексіз емес екенін ескертті.

Мен осы сөзді қазіргі заман үшін аса маңызды деп санаймын. Біз кенді өндіріп қана қоймай, оны тиімді пайдалануымыз керек. Қалдықтарды қайта өңдеуіміз керек. Сирек металдарды бөліп алуымыз керек. Табиғатты қорғауымыз керек. Ғылымға сүйенуіміз керек. Ең бастысы – бүгінгі байлықты ертеңгі ұрпаққа жауапкершілікпен жеткізуіміз керек.

ХАБАРЛАНДЫРУ

«Металл-Синтез» ЖШС 2026 жылғы 07.10 бастап 5 жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасының «Қоршаған ортаның жай-күйі және табиғи ресурстар туралы ұлттық деректер банкі» экологиялық порталында (<https://ndbecology.gov.kz>) Түркістан облысы, Түлкібас ауданында орналасқан қатты пайдалы қазбаларды барлау жоспарына арналған «Қоршаған ортаны қорғау» бөлімі бойынша қоғамдық тыңдаулардың қоғамдық талқылаулар нысанында өткізілетінін хабарлайды.

Барлау учаскесі 8 (сегіз) блоктан тұрады: К-42-44-(10е-5г-5), К-42-44-(10е-5г-10), К-42-45-(10г-5в-1) (ішінара), К-42-45-(10г-5в-2) (ішінара), К-42-45-(10г-5в-6) (ішінара), К-42-45-(10г-5в-7), К-42-45-(10г-5в-8) (ішінара), К-42-45-(10г-5в-9).

Жобалық құжаттамамен танысуға, ұсыныстар мен ескертулер қалдыруға экологиялық порталда (<https://ndbecology.gov.kz>) болады.

Жоба бастамашысы: «Металл-Синтез» ЖШС.

Тапсырыс берушінің мекенжайы: Шымкент қ., Қаратау ауданы, Мәртөбе тұрғын алабы, Шаян көшесі, СТ-Е 41.

Тел.: +7 (777) 465-03-38.

БСН: 260340002871.

Электрондық пошта:

ps.metallsintez@mail.ru

Жобаны әзірлеуші: Сафонова Ю.И. ЖК.

Деректемелері: ҚР, Ақмола облысы, Көкшетау қ., Абай көшесі, 135.

Тел.: 8 (7162) 256039.

Электрондық пошта:

yulya8745@gmail.com.

Ықтимал әсер ету аумағы: Түркістан облысы, Түлкібас ауданы, Калинин 2 ауылы.

ЖАО: «Түркістан облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ, Түркістан қ., Жаңа Қала шағын ауданы, 32-көше, 20-ғимарат. Тел.: 8 (72533) 33-65-9.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

ТОО «Металл-Синтез» уведомляет о том, что с 07.10.2026 г. и в течение 5 рабочих дней на экологическом портале «Национальный банк данных о состоянии окружающей среды и природных ресурсов Республики Казахстан» (<https://ndbecology.gov.kz>) будут проводиться общественные слушания в форме публичных обсуждений на Раздел «Охрана окружающей среды» к плану разведки твердых полезных ископаемых на участке

8 (восемь) блоков К-42-44-(10е-5г-5), К-42-44-(10е-5г-10), К-42-45-(10г-5в-1) (частично), К-42-45-(10г-5в-2) (частично), К-42-45-(10г-5в-6) (частично), К-42-45-(10г-5в-7), К-42-45-(10г-5в-8) (частично), К-42-45-(10г-5в-9) в Тюлкүбасском районе, Туркестанской области.

Ознакомиться с документацией, оставить предложения и замечания можно на экологическом портале. (<https://ndbecology.gov.kz>)

Инициатор проекта: ТОО «Металл-Синтез».

Адрес заказчика г. Шымкент, район Каратау, ж.м. Мартобе, ул. Шаян, СТ-Е 41. тел.: +7(777)465-03-38, БИН: 260340002871.

Эл. почта: ps.metallsintez@mail.ru

Разработчик проекта: ИП Сафонова Ю.И. Реквизиты: РК, Акмолинская обл. г.Кокшетау, улица Абая 135.

тел. 8(7162) 256039. Эл. почта:

yulya8745@gmail.com.

Территория, на которую может быть оказано воздействие: Туркестанская обл., Тюлкүбасский район, с. Калинин 2.

МИО - ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Туркестанской области», г. Туркестан, МКР. ЖАҢА ҚАЛА, УЛ. 32, ЗД. 20. Тел. 8 7253333659.